

รายงานผลการสำรวจภายหลังการเจงนั้บ
การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน พ.ศ.2545

จัดทำโดย

จิตปราณี	วาศวิท
วลัยพร	พัชรนฤมล
กัญจนา	ติษยาธิคม
วิโรจน์	ตั้งเจริญเสถียร
อาทิตยา	เทียมไพรวลย์

โครงการเมธีวิจัยอาวุโสด้านวิจัยระบบและนโยบายสุขภาพ
สำนักงานพัฒนานโยบายสุขภาพระหว่างประเทศ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาในครั้งนี้สำเร็จลงได้ด้วยความร่วมมืออย่างดียิ่งจากสำนักงานสถิติแห่งชาติ ที่ให้ความอนุเคราะห์อำนวยความสะดวกให้ตลอดทั้งโครงการ ตั้งแต่ขั้นตอนการเลือกเขตสำรวจ/หมู่บ้านตัวอย่าง การเก็บรวบรวมข้อมูลครัวเรือนตัวอย่างทั้งในเขตกรุงเทพมหานคร และในส่วนภูมิภาคที่ตกเป็นตัวอย่าง การสอบเทียบข้อมูลจากการสำรวจซ้ำกับข้อมูลของครัวเรือนเดียวกันจากการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน พ.ศ. 2545 การบันทึกข้อมูล และการอนุเคราะห์ข้อมูลโครงการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน พ.ศ. 2545 ในส่วนที่ทำการสำรวจซ้ำเพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข ที่ให้การสนับสนุนการศึกษานี้ ภายใต้โครงการเมธีวิจัยอาวุโส ด้านวิจัยระบบและนโยบายสุขภาพ และขอขอบคุณครัวเรือนตัวอย่างทั้งหมด ที่กรุณาสละเวลาให้ข้อมูลแก่นักวิจัย

นักวิจัย
สิงหาคม 2547

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทดสอบว่า วิธีการจัดเก็บข้อมูลจากครัวเรือน โดยการสัมภาษณ์จากสมาชิกคนใดคนหนึ่ง ของครัวเรือน เกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลของสมาชิกทุกคนในครัวเรือน (Proxy respondent) จะมีความแตกต่างจากการสัมภาษณ์ข้อมูลจากเจ้าตัวโดยตรงทุกคน หรือไม่ เพียงใด การศึกษานี้ดำเนินการเป็น 2 ช่วง ระหว่างเดือน มีนาคม - พฤษภาคม 2545 และ เดือนกรกฎาคม - สิงหาคม 2545 โดยได้รับความร่วมมือจากสำนักงานสถิติแห่งชาติ ให้ใช้ครัวเรือนตัวอย่างชุดเดียวกับในโครงการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน พ.ศ. 2545 แต่เลือกตัวอย่างบางส่วนใน 29 จังหวัด ทั่วประเทศ

การเก็บข้อมูลช่วงแรก (วิธีที่ 1) เพื่อเปรียบเทียบผลการเก็บข้อมูลของสำนักงานพัฒนานโยบายสุขภาพระหว่างประเทศ (IHPP) กับสำนักงานสถิติแห่งชาติ การเก็บข้อมูลช่วงที่สอง (วิธีที่ 2) เพื่อเปรียบเทียบผลการเก็บข้อมูลด้วยวิธีการ สัมภาษณ์ 3 วิธีที่ต่างกันของ IHPP โดยพนักงานสัมภาษณ์ของ IHPP

ผลการศึกษาการสำรวจซ้ำ ในวิธีที่ 1 พบว่า กรณีคนไข้นอก มีความแตกต่างกันค่อนข้างมาก ในการรายงานการป่วย ในเดือนที่แล้ว ระหว่างการสำรวจ ของ สสช. และ IHPP สสช. รายงานว่า สมาชิกครัวเรือน ร้อยละ 12.44 มีอาการป่วย หรือรู้สึกไม่สบายในเดือนที่แล้ว จำนวนครั้งที่ป่วยโดยเฉลี่ย 1.2 ครั้ง/คนที่รายงานว่าป่วย คิดอัตราป่วยได้ 1.789 ครั้ง/คน/ปี ค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลเฉลี่ยต่อครั้ง 448 บาท ในขณะที่ ผลของ IHPP พบว่า สมาชิกครัวเรือน ร้อยละ 39.66 (คิด เป็น 3.19 เท่าของ สสช.) รายงานว่าป่วยในเดือนที่แล้ว โดยป่วยเฉลี่ย 1.32 ครั้ง/คนที่ป่วย คิดอัตราป่วยได้ 6.303 ครั้ง/คน/ปี (คิดเป็น 3.52 เท่า ของสสช.) ค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลเฉลี่ยต่อครั้ง 168 บาท คิดเป็นร้อยละ 37 ของ สสช. เมื่อ พิจารณาตามเขตการปกครอง พบว่า ความแตกต่างของการรายงานอัตราการป่วยของครัวเรือนนอกเขตเทศบาล มีมากกว่าครัวเรือนในเขตเทศบาล

สำหรับการรายงานการป่วยที่ต้องนอนโรงพยาบาลเป็นคนไข้ใน มีคาบเวลาอ้างอิงตรงกับ สสช. คือ ในระหว่าง 12 เดือนที่ผ่านมา สสช. รายงานว่า มีผู้ป่วยคนไข้ในร้อยละ 5.28 อัตราป่วย 0.066 ครั้ง/คน/ปี แต่ผลการสำรวจซ้ำของ IHPP พบว่า มีผู้ป่วยคนไข้ในสูงถึงร้อยละ 10.43 (คิดเป็น 1.98 เท่า ของสสช.) มีอัตราป่วย 0.143 ครั้ง/คน/ปี สูงกว่า ผลการสำรวจของ สสช. 2.17 เท่า ความแตกต่างของการรายงานอัตราการป่วยของครัวเรือนนอกเขตเทศบาล สูงกว่าครัวเรือนในเขต เทศบาล สำหรับการรายงานจำนวนวันนอนเฉลี่ยใกล้เคียงกันคือ 5 - 6 วัน ในการรักษาครั้งสุดท้าย และ 4 วัน ในการรักษา ครั้งก่อนครั้งสุดท้าย แต่ค่ารักษาพยาบาลเฉลี่ย จากการสำรวจซ้ำพบว่า ต่ำกว่าการสำรวจของ สสช. กล่าวคือ ครั้งสุดท้าย คิดเป็นร้อยละ 49 ของ สสช. และครั้งก่อนครั้งสุดท้าย คิดเป็นร้อยละ 85 ของ สสช.

เมื่อพิจารณาจำแนกครัวเรือนตามลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคม ระดับรายได้และระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน พบว่า ไม่มีความแตกต่างในการรายงานอัตราการเจ็บป่วยมากนักในระหว่างครัวเรือนกลุ่มต่างๆ ทั้งกรณีคนไข้นอกและคน ไข้ใน ในการสำรวจของ สสช. และ IHPP แต่มีความแตกต่างระหว่างการสำรวจ 2 ครั้ง กล่าวคือ IHPP สำรวจได้อัตราการ ป่วยคนไข้นอกสูงกว่าของ สสช. ประมาณ 3 - 4 เท่า ส่วนกรณีคนไข้ในสูงกว่าประมาณ 2 เท่า ครัวเรือนกลุ่มที่มีรายได้ต่ำ และหัวหน้าครัวเรือนที่มีการศึกษาในระดับต่ำมีความแตกต่างของการรายงานอัตราการเจ็บป่วยระหว่างการสำรวจทั้งสอง สูงกว่าครัวเรือนกลุ่มอื่น

โดยสรุป ผลการสำรวจซ้ำของ IHPP ได้ั้ตรวจการป่วยสูงกว่า สสช. แต่ค่ารักษาพยาบาลต่ำกว่า สสช. ทั้งกรณีผู้ป่วยนอก และผู้ป่วยใน และเมื่อทำการทดสอบค่าความแตกต่างทางสถิติของค่าเฉลี่ยของข้อมูลทั้งสองชุด พบว่า การรายงานจำนวน ครั้งของผู้ป่วยนอกและผู้ป่วยในของข้อมูลทั้งสองชุดมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ค่ารักษาพยาบาลไม่มี ความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

เมื่อทำการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล ระหว่างผลการสัมภาษณ์ของ สสช. และ IHPP โดยใช้ั้ตรวจการให้บริการในสถานพยาบาลต่อคนต่อปี และค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลต่อครั้งมาคำนวณค่าใช้จ่ายในการ รักษาพยาบาล ของประชากรทั้งสิ้นในประเทศต่อปี (PQ Approach) พบว่า ผลการสำรวจของ สสช. คำนวณได้ค่าใช้จ่าย ทั้งสิ้น 46,773 ล้านบาท ในขณะที่ผลการสำรวจของ IHPP คำนวณได้ค่าใช้จ่ายทั้งสิ้น 72,523 ล้านบาท คิดเป็น 1.55 เท่า ของ สสช.

ผลการสำรวจซ้ำ โดยวิธีที่ 2 เพื่อทดสอบผลการสัมภาษณ์ 3 แบบ ของ IHPP คือ

1. Full proxy respondent โดยให้หัวหน้าครัวเรือนหรือผู้รู้ข้อมูลดีที่สุด รายงานการเจ็บป่วยและรายจ่ายแทนสมาชิกทุกคนในครัวเรือน
2. Real life situation โดยสัมภาษณ์สมาชิกทุกคนที่มีอายุ 15-60 ปีที่อยู่ในครัวเรือน ณ วันสัมภาษณ์ และให้หัวหน้าครัวเรือนหรือผู้รู้ดีที่สุดให้ข้อมูลการเจ็บป่วยและรายจ่ายแทนสมาชิกที่ไม่อยู่ในครัวเรือน ณ วันสัมภาษณ์ และเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี
3. Self reporting respondent โดยสัมภาษณ์สมาชิกทุกคนที่มีอายุ 15-60 ปี ถ้าไม่พบ ให้นัดหมายและเข้าสัมภาษณ์ไม่น้อยกว่า 3 ครั้ง ในครั้งที่ 3 หากยังไม่พบสมาชิกผู้นั้น จึงยอมให้สัมภาษณ์หัวหน้าครัวเรือนหรือผู้รู้ดีที่สุดแทนสมาชิกนั้นๆ ได้ สำหรับเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี ให้หัวหน้าครัวเรือนหรือผู้รู้ข้อมูลดีที่สุดเป็นผู้ให้ข้อมูล

พบว่า **ในกรณีคนไข้นอก** การรายงานการเจ็บป่วยของสมาชิกครัวเรือนทั้ง 3 แบบ อยู่ระหว่างร้อยละ 42 - 46 อัตราการป่วยอยู่ระหว่าง 6.766 – 7.383 ครั้งต่อคนต่อปี และแบบแผนการให้บริการในการรักษาพยาบาลตลอดจนค่ารักษาพยาบาลเฉลี่ยต่อครั้ง ไม่แตกต่างกันมากนัก ในการสัมภาษณ์ แบบที่ 1 และ 2 แต่ การสัมภาษณ์แบบที่ 3 แสดงอัตราการป่วย สูงกว่าการสัมภาษณ์ 2 แบบที่กล่าวมาแล้ว ประมาณร้อยละ 9 และ ร้อยละ 8 ตามลำดับ แต่ค่ารักษาพยาบาลเฉลี่ยต่อครั้งลดลงเล็กน้อย การสัมภาษณ์แบบที่ 3 ได้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือได้มากที่สุด

ในกรณีคนไข้ใน การรายงานอัตราการป่วยที่เป็นคนไข้ใน และแบบแผนการเลือกใช้สถานพยาบาลไม่แตกต่างกันมากนัก ในการสัมภาษณ์ทั้ง 3 แบบ แตกต่างกันเฉพาะส่วนของจำนวนวันนอนเฉลี่ยและค่ารักษาพยาบาลเฉลี่ย ซึ่งการสัมภาษณ์ จากเจ้าตัวโดยตรง ได้จำนวนวันนอนเฉลี่ยลดลงแต่ค่ารักษาพยาบาลเฉลี่ยสูงขึ้น

ข้อเสนอแนะ ผลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้อาจนำไปปรับค่ารักษาพยาบาลในส่วนของคนไข้นอกที่จ่ายเอง (Out-of-pocket) โดยสามารถกำหนดเป็นช่วงของค่าต่ำสุดและค่าสูงสุด (Range)

คำสำคัญ : การสำรวจครัวเรือนด้านสุขภาพ อัตราป่วย การเลือกใช้บริการรักษาพยาบาล ค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลของคนไข้นอก Correcting factor

สารบัญ

กิตติกรรมประกาศ	1
บทคัดย่อ	2
สารบัญ	4
สารบัญตาราง	5
ผลการสำรวจภายหลังการแจนนับโครงการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน พ.ศ. 2545	1
บทนำ	1
วัตถุประสงค์	3
วิธีการศึกษา	3
ผลการศึกษา	6
1. ผลการเก็บรวบรวมข้อมูล วิธีที่ 1	6
1.1 ผลการสอบเทียบครัวเรือนจากการสัมภาษณ์ของ IHPP และสสข.	6
1.2 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน	8
1.3 อัตราร้อยละของสมาชิกครัวเรือนที่สามารถสัมภาษณ์จากเจ้าตัวได้โดยตรง (Gold standard self respondent)	8
1.4 ความแตกต่างของการรายงานการเจ็บป่วยในเดือนที่แล้ว (คนไข้นอก)	8
1.5 ความแตกต่างของการรายงานการเจ็บป่วยในรอบ 12 เดือนที่ผ่านมา (คนไข้ใน)	12
1.6 ความแตกต่างของการรายงานการเจ็บป่วย กรณีเป็นคนไข้นอก และคนไข้ใน ของครัวเรือนกลุ่มต่าง ๆ ในการสัมภาษณ์ของ สสข. และ IHPP	17
1.7 ทดสอบค่าทางสถิติ	19
2. ผลจากการเก็บรวบรวมข้อมูลวิธีที่ 2	21
2.1 จำนวนครัวเรือนและจำนวนสมาชิกครัวเรือน	21
2.2 อัตราร้อยละของสมาชิกครัวเรือนที่สามารถสัมภาษณ์จากเจ้าตัวโดยตรง (Self reporting respondent)	22
2.3 ความแตกต่างของการรายงานการเจ็บป่วยในเดือนที่แล้ว (คนไข้นอก)	22
2.4 ความแตกต่างของการรายงานการเจ็บป่วยในรอบ 12 เดือนที่ผ่านมา (คนไข้ใน)	25
3. เปรียบเทียบค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลของประชากรต่อปี	28
อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	33
เอกสารอ้างอิง	36

สารบัญตาราง

ตาราง 1 รายจ่ายสุขภาพและสัดส่วน (ร้อยละ) ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ จากข้อมูล NHA และ UN-SNA ปี พ.ศ. 2537-2541	2
ตาราง 2 จำนวนครัวเรือนส่วนบุคคลตัวอย่าง จำแนกตามภาคและเขตการปกครอง	4
ตาราง 3 จำนวนและอัตราร้อยละของครัวเรือนที่สอบเทียบได้ และครัวเรือนที่สอบเทียบไม่ได้ จำแนกตามสาเหตุที่สอบเทียบไม่ได้และเขตการปกครอง	7
ตาราง 4 เปรียบเทียบจำนวนและร้อยละของผู้ที่รายงานการเจ็บป่วย (คนไข้นอก) ในเดือนที่แล้ว อัตราการป่วย (ครั้ง/คน/ปี) ของ สสช. และ IHPP	8
ตาราง 5 เปรียบเทียบวิธีการที่เลือกในการรักษาพยาบาล เมื่อรู้สึกไม่สบายหรือเจ็บป่วย (คนไข้นอกของ สสช. และ IHPP)	9
ตาราง 6 เปรียบเทียบค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อครั้ง ในการรักษาพยาบาลในเดือนที่ผ่านมา (คนไข้นอก) ในวิธีต่างๆ ของ สสช. และ IHPP	11
ตาราง 7 เปรียบเทียบจำนวนและร้อยละของผู้ที่รายงานการเจ็บป่วยที่ต้องเข้าพักรักษาตัวในสถานพยาบาล ในรอบ 12 เดือนที่ผ่านมา (คนไข้ใน) อัตราการเข้าพักรักษาตัว (ครั้ง/คน/ปี) ของ สสช. และ IHPP	12
ตาราง 8 เปรียบเทียบสัดส่วนคนไข้ใน ในสถานพยาบาลประเภทต่างๆ จำนวนวันนอนเฉลี่ย และค่ารักษาพยาบาลเฉลี่ยต่อราย ในการรักษาครั้งสุดท้าย ของ สสช. กับ IHPP	14
ตาราง 9 เปรียบเทียบสัดส่วนคนไข้ใน ในสถานพยาบาลประเภทต่างๆ จำนวนวันนอนเฉลี่ย และค่ารักษาพยาบาลเฉลี่ยต่อราย ในการรักษาครั้งก่อนครั้งสุดท้าย ของ สสช. กับ IHPP	15
ตาราง 10 เปรียบเทียบการรายงานอัตราการป่วย (ครั้ง/คน/ปี) ของครัวเรือนกลุ่มต่าง ๆ จากการสัมภาษณ์ของ สสช. และ IHPP	18
ตาราง 11 เปรียบเทียบค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลโดยเฉลี่ยต่อครั้ง กรณีคนไข้นอกและต่อราย กรณีคนไข้ในเฉพาะการเจ็บป่วยครั้งสุดท้ายของครัวเรือนกลุ่มต่างๆ จากการสัมภาษณ์ของ สสช. และ IHPP	18
ตาราง 12 ทดสอบค่าความแตกต่างทางสถิติของข้อมูลในภาพรวมทั้งประเทศ	19
ตาราง 13 ทดสอบค่าความแตกต่างทางสถิติของข้อมูลในเขตเทศบาล	20
ตาราง 14 ทดสอบค่าความแตกต่างทางสถิติของข้อมูล นอกเขตเทศบาล	21
ตาราง 15 จำนวนและอัตราร้อยละของครัวเรือนที่สอบเทียบได้ และครัวเรือนที่สอบเทียบไม่ได้ จำแนกตามสาเหตุที่สอบเทียบไม่ได้และเขตการปกครอง	22
ตาราง 16 เปรียบเทียบจำนวนและร้อยละของผู้ที่รายงานการเจ็บป่วยในเดือนที่แล้ว (คนไข้นอก) อัตราป่วย (ครั้ง/คน/ปี) ในวิธีการสัมภาษณ์ 3 แบบ ของ IHPP	23
ตาราง 17 เปรียบเทียบวิธีการรักษาพยาบาล เมื่อรู้สึกไม่สบายหรือเจ็บป่วย (คนไข้นอก) ของ สสช. และ IHPP	24
ตาราง 18 เปรียบเทียบค่ารักษาพยาบาลเฉลี่ยต่อครั้งในเดือนที่แล้ว (คนไข้นอก) ในวิธีการสัมภาษณ์ 3 แบบ ของ IHPP	24
ตาราง 19 Adjusted factors สำหรับอัตราการป่วย (Rate of illness) และค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อครั้งในการรักษาพยาบาลของคนไข้นอก	25

ตาราง 20 เปรียบเทียบจำนวนและร้อยละ ของผู้ที่รายงานการเจ็บป่วยที่ต้องเข้าพักรักษาตัวในสถานพยาบาล ในรอบ 12 เดือนที่ผ่านมา (คนไข้ใน) อัตราการเข้าพักรักษาตัว (ครั้ง/คน/ปี)จากการสัมภาษณ์ 3 แบบ ของIHPP	26
ตาราง 21 เปรียบเทียบจำนวนคนไข้ใน ในสถานพยาบาลประเภทต่าง ๆ จำนวนวันนอนเฉลี่ย และค่ารักษา พยาบาลเฉลี่ย ในการรักษาพยาบาลครั้งสุดท้าย จากการสัมภาษณ์ 3 แบบ ของ IHPP.....	26
ตาราง 22 เปรียบเทียบจำนวนคนไข้ใน ในสถานพยาบาลประเภทต่าง ๆ จำนวนวันนอนเฉลี่ย และค่ารักษา พยาบาลเฉลี่ย ในการรักษาพยาบาล ครั้งก่อนครั้งสุดท้าย จากการสัมภาษณ์ 3 แบบ ของ IHPP	27
ตาราง 23 Adjusted factors สำหรับอัตราการป่วยเป็นคนไข้ใน (Rate of admission) และค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อราย ในการรักษาพยาบาลที่เป็นคนไข้ใน.....	28
ตาราง 24 อัตราการเลือกใช้บริการ จำนวนครั้งที่ป่วย และค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล กรณีคนไข้ในนอก ของ ประชากรต่อปี จำแนกตามเขตการปกครอง ของ สสช. และ IHPP	28
ตาราง 25 ค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล กรณีคนไข้ในนอก ของประชากรต่อปี ของ สสช. และ IHPP.....	30
ตาราง 26 อัตราการเลือกใช้บริการ จำนวนครั้งที่ป่วย และค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล กรณีคนไข้ใน ของ ประชากรต่อปี จำแนกตามเขตการปกครอง ของ สสช. และ IHPP	30
ตาราง 27 ค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล กรณีคนไข้ใน ของประชากรต่อปี ของ สสช. และ IHPP	31
ตาราง 28 เปรียบเทียบค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล ของประชากรต่อปี ของ สสช. และ IHPP	32
ตาราง 29 เปรียบเทียบค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล ของตัวอย่างทั้งสามแบบจากการสำรวจของ IHPP	32

ผลการสำรวจภายหลังการจแนบโครงการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน พ.ศ. 2545

บทนำ

แม้ว่าขณะนี้ นโยบายรัฐบาลในด้านสาธารณสุข ได้กำหนดให้มีการดำเนินการโครงการหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า ตั้งแต่กลางปี 2544 เป็นต้นมา ทำให้ภาระค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพของครัวเรือนน่าจะลดลงอย่างมาก แต่การศึกษาแบบแผนการให้บริการในการรักษาพยาบาล ตลอดจนภาระค่าใช้จ่ายเพื่อสุขภาพของครัวเรือนไทย ยังคงมีความจำเป็นต้องติดตามกันต่อไป ทั้งนี้เพื่อให้มีข้อมูลที่ชัดเจน สำหรับใช้ในการกำหนดนโยบายและวางแผนหลักประกันสุขภาพของประเทศให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) หรือ "สภาพัฒน์ฯ" ได้จัดทำบัญชีประชาชาติ โดยใช้ระบบ United Nations System of National Account (UN-SNA) เพื่อรายงานรายได้และรายจ่ายประชาชาติ ในภาพรวมของประเทศ ซึ่งเป็นข้อมูลที่สำคัญเพื่อการวางแผนพัฒนาประเทศ และเพื่อการเปรียบเทียบกับประเทศอื่น โดยมีพัฒนาการมากกว่า 40 ปี

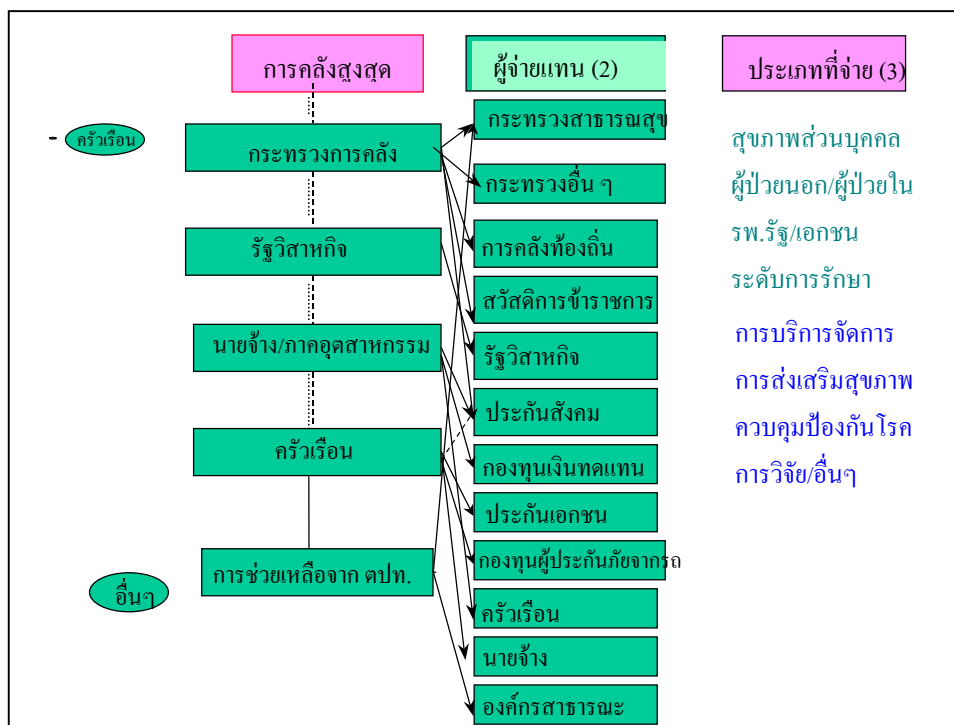
อย่างไรก็ตาม รายจ่ายสุขภาพ (Expenditure on Health) ที่ปรากฏในรายงานก็ยังไม่เกิดประโยชน์เต็มที่ โดยเป็นเพียงภาพรวมการใช้จ่ายเพื่อสุขภาพ ซึ่งไม่มีรายละเอียดเพียงพอที่จะใช้วางแผนด้านสุขภาพ เนื่องจากคำนวณรายจ่ายสุขภาพจากรายจ่ายค่ายาและที่ไม่ใช่ค่ายา และรายงานรายจ่ายรวม โดยไม่ได้จำแนกแบบแผนของรายจ่าย เช่น จ่ายเพื่อบริการสุขภาพส่วนบุคคล ซึ่งเป็นรายจ่ายกรณีผู้ป่วยนอก และผู้ป่วยใน รวมทั้งรายจ่ายเพื่อการส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันโรค การคุ้มครองผู้บริโภค ซึ่งเป็นข้อจำกัดของ UN-SNA

จากปัญหาที่เกิดขึ้น สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (สวรส.) เล็งเห็นความสำคัญและความจำเป็น จึงได้อนุมัติให้ทุนสนับสนุนการศึกษาวิจัยการจัดทำบัญชีรายจ่ายสุขภาพแห่งชาติ (National Health Account - NHA) โดยในระยะที่ 1 เป็นการจัดทำบัญชีรายจ่ายสุขภาพในปี พ.ศ. 2537 ซึ่งเริ่มดำเนินการเมื่อปี พ.ศ. 2538 คณะผู้วิจัยประกอบด้วย วิทยาลัยการสาธารณสุข สถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานนโยบายและแผนสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข และสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข

การศึกษาในระยะที่ 2 เป็นการรวบรวมรายจ่ายสุขภาพแห่งชาติในปี พ.ศ. 2539 และ 2541 คณะผู้วิจัยประกอบด้วย วิทยาลัยการสาธารณสุข จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานประกันสุขภาพ และสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข เหตุที่ไม่ได้ดำเนินการจัดทำบัญชีรายจ่ายสุขภาพแห่งชาติเป็นประจำทุกปี เนื่องจากในการจัดทำบัญชีรายจ่ายสุขภาพแห่งชาตินั้น ได้ใช้ข้อมูลส่วนของครัวเรือน จากรายงานการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ซึ่งจัดทำทุก 2 ปี ดังนั้น ฐานข้อมูลยังไม่เอื้ออำนวยให้จัดทำ NHA เป็นประจำทุกปีได้

แนวคิดของบัญชีรายจ่ายสุขภาพแห่งชาติ (NHA) เป็นบัญชีที่แสดงถึงการไหลเวียนของการจ่ายเงินเพื่อสุขภาพของคนในประเทศว่า มีแหล่งเงินมาจากไหน จ่ายผ่านตัวกลางใด และเท่าไร และจ่ายไปเพื่อบริการด้านใด เช่น บริการสุขภาพส่วนบุคคล รายจ่ายเพื่อการส่งเสริมสุขภาพ และป้องกันโรค ฯลฯ

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการจัดทำบัญชีรายจ่ายสุขภาพประเทศไทย

ผลที่ได้ในการจัดทำบัญชีรายจ่ายสุขภาพแห่งชาติ ทั้ง 2 ระยะของคณะวิจัย พบว่าตัวเลขรายจ่ายสุขภาพของประเทศไทย แตกต่างจากข้อมูลรายจ่ายสุขภาพ ในบัญชีประชาชาติของสภาพัฒน์ เป็นเงินหลายหมื่นล้านบาท (ตาราง 1)

ตาราง 1 รายจ่ายสุขภาพและสัดส่วน (ร้อยละ) ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ จากข้อมูล NHA และUN-SNA ปี พ.ศ. 2537-2541

แหล่งข้อมูล	2537		2539		2541	
	จำนวน (ล้านบาท)	% GDP	จำนวน (ล้านบาท)	% GDP	จำนวน (ล้านบาท)	% GDP
ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศไทย (GDP)	3,634,496	100.00	4,608,491	100.00	4,635,925	100.00
บัญชีรายจ่ายสุขภาพแห่งชาติ (NHA)	128,305	3.53	171,471	3.72	179,689	3.88
บัญชีรายจ่ายประชาชาติ (UN - SNA)	174,732	4.81	214,869	4.66	226,887	4.89

ที่มา : รายงานบัญชีรายจ่ายสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ.2539 และ 2541 สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข

ความแตกต่างของข้อมูลจาก 2 แหล่ง เนื่องมาจากความแตกต่างของกระบวนการจัดทำบัญชีรายจ่ายสุขภาพแห่งชาติทั้ง 2 ระบบ เป็นอุปสรรคสำคัญที่ทำให้ผู้มีส่วนในการวางแผนกำหนดนโยบายและทิศทางด้านสาธารณสุข ดังเลที่จะนำข้อมูลจากบัญชีรายจ่ายสุขภาพแห่งชาติ (NHA) ไปใช้ แม้ว่าจะมีข้อมูลรายละเอียดในการแจกแจงการไหลเวียนของแหล่งเงินไปยังกิจกรรมต่าง ๆ ด้านสาธารณสุขมากพอ

ผู้เชี่ยวชาญด้านสาธารณสุข ให้ความเห็นว่า ข้อมูลบัญชีรายจ่ายสุขภาพแห่งชาติ (NHA) ต่ำกว่าข้อมูลบัญชีรายจ่ายประชาชาติ น่าจะเกิดจากสาเหตุหลักที่สำคัญ 2 ประการคือ แนวคิดที่แตกต่างกันในการจัดทำระบบบัญชีของทั้ง 2 ระบบ และการรายงานค่าใช้จ่ายของครัวเรือนจากการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติน่าจะต่ำกว่าความจริง ซึ่งส่วนนี้เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปในสากลว่าผลจากการรายงานของครัวเรือนมักจะต่ำกว่าความเป็นจริงด้วยสาเหตุหลายประการ ประการหนึ่งคือ การสำรวจครัวเรือนส่วนใหญ่ ผู้ให้ข้อมูลคือหัวหน้าครัวเรือน หรือผู้ที่รู้ข้อมูลของสมาชิกในครัวเรือนดีที่สุด เพียงคนเดียวคนหนึ่ง (proxy respondent)

เพื่อให้บัญชีรายจ่ายสุขภาพแห่งชาติ (NHA) เป็นเครื่องมืออันเที่ยงตรงสำหรับบ่งชี้ถึง ค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพของคนไทย อันจะเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการวางแผนปฏิรูประบบสุขภาพในระยะยาวต่อไป ดังนั้นในระยะที่ 3 ของการจัดทำบัญชีดังกล่าว สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข จึงให้ทุนสนับสนุนแก่สำนักงานพัฒนาโยบายสุขภาพระหว่างประเทศ (IHPP) เพื่อจัดทำโครงการสำรวจข้อมูลครัวเรือนด้านสุขภาพ พ.ศ. 2545 เป็นส่วนหนึ่งของการจัดทำ NHA ระยะที่ 3

วัตถุประสงค์

การดำเนินโครงการสำรวจข้อมูลครัวเรือนด้านสุขภาพ พ.ศ. 2545 เพื่อทำการสำรวจซ้ำ ในครัวเรือนตัวอย่างที่สุ่มขึ้นมาบางส่วน ของโครงการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน (สศส.) พ.ศ. 2545 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ (สสช.) เพื่อศึกษาว่า ข้อมูลค่าใช้จ่ายเพื่อสุขภาพของครัวเรือน มีความคลาดเคลื่อนมากน้อยเพียงใด หากสอบถามข้อมูลจากสมาชิกในครัวเรือนตัวอย่างทุกคนโดยตรงแทนการสัมภาษณ์จากหัวหน้าครัวเรือน หรือผู้ใดผู้หนึ่งในครัวเรือน

ผลที่ได้จากการศึกษานี้ หากพบว่ามีความแตกต่างที่มีนัยสำคัญจะต้องทำการคำนวณค่า Correcting factor ของตัวแปรที่สำคัญด้านสุขภาพ เพื่อนำมาปรับค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพของครัวเรือน ที่ได้จากรายงานการสำรวจของ สสช. เพื่อปรับข้อมูลในบัญชีรายจ่ายสุขภาพแห่งชาติ (NHA) ให้สะท้อนความเป็นจริงมากที่สุด ทั้งนี้คณะวิจัยมีแผนที่จะนำเสนอผลการศึกษาเพื่อขอความเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ (Peer Review) เพื่อพิจารณาให้ความเห็นก่อนที่จะดำเนินการต่อไป

วิธีการศึกษา

1. การศึกษานี้ ใช้วิธีการสำรวจด้วยวิธีตัวอย่าง โดยการสุ่มครัวเรือนตัวอย่างขึ้นมาจากครัวเรือนตัวอย่างของโครงการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน พ.ศ. 2545 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ (สสช.) ซึ่งดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่เดือนมกราคม - ธันวาคม 2545 ได้ครัวเรือนตัวอย่าง 1,575 ครัวเรือน อยู่ในเขตเทศบาล 1,095 ครัวเรือน นอกเขตเทศบาล 480 ครัวเรือน กระจายอยู่ใน 29 จังหวัด ได้แก่

กรุงเทพมหานคร และปริมณฑล (ปทุมธานี สมุทรปราการ)

ภาคกลาง : กาญจนบุรี ชัยนาท นครปฐม ประจวบคีรีขันธ์ ปราจีนบุรี ลพบุรี สมุทรสงคราม สระแก้ว

สระบุรี อ่างทอง

ภาคเหนือ : ตาก พะเยาแพร่ แม่ฮ่องสอน ลำปาง อุทัยธานี

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ : กาฬสินธุ์ ขอนแก่น นครพนม มหาสารคาม ยโสธร ศรีสะเกษ

ภาคใต้ : ตรัง นครศรีธรรมราช ภูเก็ต สงขลา

เป็นครัวเรือนตัวอย่างที่ สสช. กำหนดทำงานสนามระหว่างเดือนมีนาคม - มิถุนายน 2545

ตาราง 2 จำนวนครัวเรือนส่วนบุคคลตัวอย่าง จำแนกตามภาคและเขตการปกครอง

ภาค	รวม	ในเขตเทศบาล	นอกเขตเทศบาล
กรุงเทพมหานครและปริมณฑล	370	330	40
กลาง (ยกเว้นกทม.และปริมณฑล)	450	270	180
เหนือ	265	165	100
ตะวันออกเฉียงเหนือ	285	195	90
ใต้	205	135	70
รวม	1,575	1,095	480

2. กำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็น 2 วิธี คือ

2.1 สัมภาษณ์ข้อมูลซ้ำจากครัวเรือนตัวอย่าง เพื่อเปรียบเทียบผลกับการสัมภาษณ์ ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พนักงานสัมภาษณ์ ของ IHPP ซึ่งเป็นลูกจ้างชั่วคราว วุฒิปริญญาตรี จำนวน 20 คน เป็นเพศชาย 15 คน และ เพศหญิง 5 คน พนักงานสัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีประสบการณ์เคยเป็นพนักงานสนามของสำนักงานสถิติจังหวัด เข้าทำการสัมภาษณ์ครัวเรือนตัวอย่าง โดยใช้คำถามในส่วนที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลทั่วไป ของสมาชิกครัวเรือน (ชื่อ ความเกี่ยวข้องกับหัวหน้าครัวเรือน อายุ เพศ สถานภาพสมรส) และส่วนของข้อมูลการเจ็บป่วย และการรักษาพยาบาลของสมาชิกในครัวเรือน เช่นเดียวกับแบบสอบถามที่ สสช. ใช้ (แต่ IHPP ถามคำถามเพียงบางส่วน ไม่ได้ถามทั้งหมด เช่น ส่วนของการทำงาน รายได้ และค่าใช้จ่ายในหมวดอื่นๆ) โดยพนักงานสัมภาษณ์ของ IHPP เข้าทำการสัมภาษณ์ในช่วง 2 สัปดาห์สุดท้ายของแต่ละเดือน ภายหลังจากที่พนักงานสัมภาษณ์ของ สสช. สัมภาษณ์เสร็จ และออกจากพื้นที่แล้ว เพื่อให้ช่วงการเก็บข้อมูลใกล้เคียงกันมากที่สุด แต่ใช้คาบเวลาอ้างอิงตรงกัน คือ ค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลคนไข้นอก เป็นค่าใช้จ่ายในช่วงเดือนที่แล้ว ค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลคนไข้ใน เป็นค่าใช้จ่ายระหว่าง 12 เดือนที่แล้ว

เฉพาะในเขตกรุงเทพมหานคร สำนักงานสถิติแห่งชาติ ได้ให้ความอนุเคราะห์ ให้ทีมสำรวจของ สสช. เก็บรวบรวมข้อมูลให้ โดยใช้ทีมสำรวจคนละชุดกับการเก็บข้อมูลปกติของ สสช.

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ทำการสัมภาษณ์สมาชิกทุกคนของครัวเรือน ที่มีอายุระหว่าง 15 - 60 ปี โดยตรง สำหรับสมาชิกที่มีอายุน้อยกว่า 15 ปี หรือมากกว่า 60 ปี อนุโลมให้สอบถามข้อมูลจากหัวหน้าครัวเรือน หรือบุคคลอื่นที่มีอายุระหว่าง 15 - 60 ปี ที่รู้ข้อมูลของสมาชิกอื่น ๆ ดีที่สุด

การสัมภาษณ์สมาชิกครัวเรือนที่มีอายุระหว่าง 15 - 60 ปี ในกรณีที่ไปพบเมื่อไปทำการสัมภาษณ์จะต้องทำการขออนุญาตเพื่อมาสัมภาษณ์เจ้าตัวโดยตรงอีกอย่างน้อย 2 ครั้ง รวมเป็น 3 ครั้ง จึงจะอนุญาตให้สัมภาษณ์ผู้อื่นแทนได้

คาบการดำเนินงานเก็บรวบรวมข้อมูล ด้วยวิธีนี้ระหว่าง 15 มีนาคม - 30 พฤษภาคม 2545 เก็บข้อมูลจากครัวเรือนตัวอย่างได้ รวม 1,335 ครัวเรือน อยู่ในเขตเทศบาล 945 ครัวเรือน นอกเขตเทศบาล 390 ครัวเรือน

2.2 สัมภาษณ์ข้อมูลซ้ำจากครัวเรือนตัวอย่าง และบันทึกข้อมูลในแบบสอบถามเป็น 3 ชุด เพื่อเปรียบเทียบผลการสัมภาษณ์จาก 3 วิธี โดยพนักงานสนามชุดเดียวกัน แบบสอบถาม 3 ชุด นี้คือ

1. สัมภาษณ์ข้อมูลของสมาชิกทุกคนในครัวเรือน จากหัวหน้าครัวเรือน หรือผู้ที่รู้ข้อมูลดีที่สุด ในวันแรกที่ไม่ไปสัมภาษณ์ ถือเป็น Full proxy respondent

2. ในวันเดียวกันที่ไปสัมภาษณ์ ถ้าพบว่าสมาชิกที่มีอายุระหว่าง 15 - 60 ปี อยู่ในที่อยู่อาศัยให้ขอสัมภาษณ์ จากเจ้าตัวโดยตรง และบันทึกข้อมูลในแบบสอบถาม ชุดที่ 2 ถือเป็น Real life situation
3. สำหรับสมาชิกที่มีอายุระหว่าง 15 - 60 ปี ที่ไม่อยู่ในที่อยู่อาศัยในวันแรกที่ไปสัมภาษณ์ ให้ขอนัดเพื่อมาทำการสัมภาษณ์ในวันหลัง อย่างน้อยอีก 2 ครั้ง และบันทึกข้อมูลลงในแบบชุดที่ 3 ถือเป็น Self reporting respondent

คาบการดำเนินงานเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีนี้ ระหว่างเดือน กรกฎาคม - สิงหาคม 2545 เก็บข้อมูลจากครัวเรือนตัวอย่างได้รวม 240 ครัวเรือน อยู่ในเขตเทศบาล 150 ครัวเรือน นอกเขตเทศบาล 90 ครัวเรือน

3. การควบคุมคุณภาพข้อมูล

ในการควบคุมคุณภาพการปฏิบัติงานสนาม

ในส่วนของ กทม. ได้รับความอนุเคราะห์ จากสำนักงานสถิติแห่งชาติ ในการจัดเจ้าหน้าที่ Supervisor กำกับและตรวจสอบการปฏิบัติงานสนาม ในเขต กทม. จนตลอดคาบการปฏิบัติงานสนาม

ในส่วนภูมิภาค สำนักงานพัฒนานโยบายสุขภาพระหว่างประเทศ ได้จัดเจ้าหน้าที่ออกตรวจงานสนามของพนักงานสัมภาษณ์ทุกทีม ในช่วง 2 เดือนแรก

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติทั่วไป ได้แก่ รายงานสัดส่วนของ Matching sample ร้อยละของความแตกต่างจากทั้ง 2 วิธี ของการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้นคือ ความแตกต่างของข้อมูลการสัมภาษณ์ของ IHPP กับ สสช. (ในวิธีที่ 1) และความแตกต่างของข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ด้วยวิธีที่ต่างกัน 3 แบบ ของ IHPP (ในวิธีที่ 2)

ตัวแปรที่สำคัญ ที่จะทำการวิเคราะห์ คือ

คนไข้นอก

1. อัตราการป่วยในเดือนที่ผ่านมา (Self report illness last month)
2. ประเภทของสถานพยาบาลที่ใช้บริการ ในการรักษาพยาบาล (Choice of care sought)
3. ค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล ที่ครัวเรือนจ่ายเอง (Household out of pocket spending on health)

คนไข้ใน

1. อัตราการป่วยที่ต้องเข้ารักษาพยาบาลในสถานพยาบาล ในรอบ 12 เดือน ที่ผ่านมา
2. ระยะเวลาพักรักษาตัวในสถานพยาบาล (Length of hospital stay)
3. ประเภทของสถานพยาบาลที่เลือกเข้าพักรักษา (Choice of hospital admitted)
4. ค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลที่ครัวเรือนจ่ายเอง (Household out of pocket spending on admission)

4.2 คำนวณค่า Correcting factor ของตัวแปรที่กำหนด

ผลการศึกษา

1. ผลการเก็บรวบรวมข้อมูล วิธีที่ 1

1.1 ผลการสอบเทียบครัวเรือนจากการสัมภาษณ์ของ IHPP และสสข

เนื่องจากวิธีนี้เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อวัดความคลาดเคลื่อนของข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์โดยวิธีที่แตกต่างกันของ IHPP (Self respondent) และ สสข. (Proxy respondent) โดยทีมสัมภาษณ์คนละชุดกัน ดังนั้น จึงต้องทำการสอบเทียบครัวเรือน (Matching) ว่าเป็นครัวเรือนเดียวกัน หรือไม่ หากเป็นครัวเรือนเดียวกัน จึงจะทำการประมวลผลเพื่อวิเคราะห์ความคลาดเคลื่อนของตัว parameter ที่ต้องการศึกษา

สำนักงานสถิติแห่งชาติ ได้ให้ความอนุเคราะห์ในการดำเนินการสอบเทียบแบบสอบถามของ IHPP กับแบบสอบถามของ สสข. โดยเจ้าหน้าที่กลุ่มงานควบคุมคุณภาพและประเมินผลข้อมูล กองวิชาการสถิติ ผลการสอบเทียบ พบว่า จากจำนวนครัวเรือนตัวอย่าง 1,335 ครัวเรือน มีครัวเรือนที่สอบเทียบได้จำนวน 1,028 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 77.0 สอบเทียบไม่ได้จำนวน 307 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 23.0 ครัวเรือนที่สอบเทียบไม่ได้นั้น เป็นครัวเรือนที่ สสข. แฉงนับได้ แต่ IHPP แฉงนับไม่ได้ 65 ครัวเรือน (ร้อยละ 4.87) เป็นครัวเรือนที่ IHPP แฉงนับได้ แต่ สสข. แฉงนับไม่ได้ 152 ครัวเรือน (ร้อยละ 11.39) แฉงนับไม่ได้ทั้ง สสข. และ IHPP มีจำนวน 32 ครัวเรือน (ร้อยละ 2.4) อื่นๆ เช่น บ้านเลขที่ตรงกัน แต่สมาชิกในครัวเรือนไม่ตรงกันเลย หรือ สสข. แฉงนับไม่ได้ แต่ IHPP แฉงนับเป็นห้องเก็บของ ฯลฯ มีจำนวน 58 ครัวเรือน (ร้อยละ 4.34) สำหรับครัวเรือนที่สอบเทียบได้ จำนวน 1,028 ครัวเรือนนั้น พบว่า สอบเทียบได้จริง 855 ครัวเรือน (ร้อยละ 64.04) และทั้ง สสข. และ IHPP รายงานว่า เป็นบ้านว่างจำนวน 169 ครัวเรือน (ร้อยละ 12.66) รายงานว่า เป็นบ้านที่รื้อถอน หรือถูกไฟไหม้ จำนวน 4 ครัวเรือน (ร้อยละ 0.3) รายละเอียดแสดงในตาราง 3

ตาราง 3 จำนวนและอัตราร้อยละของครัวเรือนที่สอบเทียบได้ และครัวเรือนที่สอบเทียบไม่ได้ จำแนกตามสาเหตุที่สอบเทียบไม่ได้และเขตการปกครอง

ครัวเรือน	รวมทั้งประเทศ		ในเขตเทศบาล		นอกเขตเทศบาล	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ครัวเรือนตัวอย่างทั้งหมด	1,335	100.00	945	100.00	390	100.00
ครัวเรือนที่สอบเทียบได้	1,028	77.00	706	74.71	322	82.56
สอบเทียบได้จริง	855	64.04	559	59.15	296	75.89
บ้านว่างทั้ง สคส. และ สคส.	169	12.66	144	15.24	25	6.41
บ้านรื้อถอนไฟไหม้ทั้ง สคส. และ สคส.	4	0.30	3	0.32	1	0.26
ครัวเรือนที่สอบเทียบไม่ได้	307	23.00	239	25.29	68	17.44
❖ ครัวเรือนที่ สคส. แจนับได้	65	4.87	53	5.61	12	3.08
แต่ สคส. แจนับไม่ได้						
- สคส. เป็นบ้านว่าง	28	2.10	23	2.43	5	1.28
- สคส. เป็นบ้านรื้อถอน / ไฟไหม้	1	0.08	1	0.11	-	-
- สคส. ไม่ให้ความร่วมมือ	8	0.60	8	0.85	-	-
- สคส. ไปสามครั้งไม่พบ	25	1.87	19	2.01	6	1.54
- สคส. หาไม่พบ	3	0.22	2	0.21	1	0.26
❖ ครัวเรือนที่ สคส. แจนับไม่ได้	152	11.39	117	12.38	35	8.97
แต่ สคส. แจนับได้						
- สคส. เป็นบ้านว่าง	66	4.95	44	4.66	22	5.64
- สคส. เป็นบ้านรื้อถอน / ไฟไหม้	2	0.15	2	0.21	-	-
- สคส. ไม่ให้ความร่วมมือ	24	1.8	24	2.54	-	-
- สคส. ไปสามครั้งไม่พบ	57	4.27	44	4.66	13	3.33
- สคส. หาไม่พบ	3	0.22	3	0.31	-	-
❖ ครัวเรือนที่ สคส. และ สคส. แจนับไม่ได้ทั้งคู่	32	2.40	20	2.12	12	3.08
❖ อื่น ๆ	58	4.34	49	5.18	9	2.31

ที่มา : (2)

หมายเหตุ : 1) อื่น ๆ เช่น บ้านเลขที่ตรงกันแต่สมาชิกในครัวเรือนสอบเทียบไม่ได้ สคส. แจนับไม่ได้ แต่สคส. แจนับเป็นห้องเก็บของ เป็นต้น

2) สคส. คือ การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ของ สสช.

สคส. คือ การสำรวจครัวเรือนด้านสุขภาพ ของ IHPP

1.2 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน

จากจำนวนครัวเรือนที่สอบเทียบได้ 855 ครัวเรือน สสข. นับจำนวนสมาชิกในครัวเรือนได้ 2,918 คน ในขณะที่ IHPP นับได้ 3,066 คน เป็นสมาชิกที่สามารถสอบเทียบกันได้ว่าเป็นคนเดียวกัน จำนวน 2,713 คน คิดเป็นร้อยละ 93 ของสมาชิกทั้งหมดที่ สสข. นับได้ และคิดเป็นร้อยละ 88 ของสมาชิกทั้งหมดที่ IHPP นับได้

ขนาดของครัวเรือนโดยเฉลี่ยของ สสข. 3.4 คน ต่อครัวเรือน ของ IHPP 3.6 คนต่อครัวเรือน

1.3 อัตราร้อยละของสมาชิกครัวเรือนที่สามารถสัมภาษณ์จากเจ้าตัวได้โดยตรง (Gold standard self respondent)

จากการกำหนดให้พนักงานสนามของ IHPP พยายามสัมภาษณ์สมาชิกครัวเรือนผู้ที่มีอายุระหว่าง 15 - 60 ปี โดยตรง โดยการไปสัมภาษณ์อย่างน้อย 3 ครั้ง หากไม่พบจึงจะสัมภาษณ์ข้อมูลจากผู้อื่นแทนนั้น พบว่า สามารถสัมภาษณ์ข้อมูลจากเจ้าตัวได้คิดเป็นร้อยละ 75 ของสมาชิกทั้งหมดที่อยู่ในช่วงอายุ ดังกล่าว โดยครัวเรือนที่สัมภาษณ์เพียงครั้งเดียว มีร้อยละ 62.1 ครัวเรือนที่ต้องไปสัมภาษณ์ 2 ครั้ง มีร้อยละ 21 ครัวเรือนที่ต้องไปสัมภาษณ์ถึง 3 ครั้ง มีร้อยละ 16.9

1.4 ความแตกต่างของการรายงานการเจ็บป่วยในเดือนที่แล้ว (คนไข้นอก)

อัตราการป่วย (Rate of illness)

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ในส่วนของ สสข. วิเคราะห์จากข้อมูลของสมาชิกครัวเรือนทั้งหมดที่ สสข. รวบรวมได้ (2,918 คน จาก 855 ครัวเรือน) แต่ในการวิเคราะห์ข้อมูลการสำรวจซ้ำของ IHPP วิเคราะห์จากสมาชิกเฉพาะส่วนที่สอบเทียบได้ว่าเป็นบุคคลที่ตรงกับของ สสข. (2,713 คน จาก 855 ครัวเรือน) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลของ สสข. พบว่าสมาชิกครัวเรือนร้อยละ 12.44 รายงานว่ามีอาการป่วยหรือรู้สึกไม่สบาย ในช่วงเดือนที่แล้ว โดยป่วยเฉลี่ย 1.20 ครั้ง/คนที่รายงานว่ามีอาการป่วย และคิดอัตราป่วยได้ 1.789 ครั้ง/คน/ปี ในขณะที่ผลของการสำรวจซ้ำ พบว่า มีผู้มีอาการป่วยร้อยละ 39.66 (คิดเป็น 3.19 เท่าของ สสข.) ป่วยเฉลี่ย 1.32 ครั้ง/คนที่ป่วย (1.11 เท่าของ สสข.) อัตราป่วยคิดเป็น 6.303 ครั้ง/คน/ปี สูงกว่า สสข. 3.52 เท่า

หากพิจารณาแยกตามเขตการปกครอง พบว่า ความแตกต่างของการรายงานอัตราการป่วยของครัวเรือนนอกเขตเทศบาลมีมากกว่าครัวเรือนในเขตเทศบาล (รายละเอียด แสดงในตาราง 4)

ตาราง 4 เปรียบเทียบจำนวนและร้อยละของผู้ที่รายงานการเจ็บป่วย (คนไข้นอก)ในเดือนที่แล้ว อัตราการป่วย(ครั้ง/คน/ปี) ของ สสข. และ IHPP

สมาชิกครัวเรือน	สสข.		IHPP		สัดส่วน IHPP/สสข.
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
รวม	2,918	100.00	2,713	100.00	0.93
สมาชิกที่รายงานการป่วยในเดือนที่แล้ว (คนไข้นอก)	363	12.44	1,076	39.66	3.19
จำนวนครั้งของการป่วยในเดือนที่แล้ว	435		1,425		
จำนวนครั้งของการป่วยเฉลี่ย/คนที่ป่วย	1.20		1.32		1.11
อัตราป่วย (ครั้ง/คน/ปี)	1.789		6.303		3.52

ตาราง 4 เปรียบเทียบจำนวนและร้อยละของผู้ที่รายงานการเจ็บป่วย (คนไข้นอก) ในเดือนที่แล้ว อัตราการป่วย (ครั้ง/คน/ปี) ของ สสข. และ IHPP (ต่อ)

สมาชิกครัวเรือน	สสข.		IHPP		สัดส่วน IHPP/สสข.
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
ในเขตเทศบาล	1,895	100.00	1,760	100.00	0.93
สมาชิกที่รายงานการป่วยในเดือนที่แล้ว (คนไข้นอก)	248	13.09	680	38.64	2.95
จำนวนครั้งของการป่วยในเดือนที่แล้ว	280		888		
จำนวนครั้งของการป่วย เฉลี่ย/คนที่ป่วย	1.13		1.31		1.16
อัตราป่วย (ครั้ง/คน/ปี)	1.773		6.055		3.42
นอกเขตเทศบาล	1,023	100.00	953	100.00	0.93
สมาชิกที่รายงานการป่วยในเดือนที่แล้ว (คนไข้นอก)	115	11.24	396	41.55	3.70
จำนวนครั้งของการป่วยในเดือนที่แล้ว	155		537		
จำนวนครั้งของการป่วย เฉลี่ย/คนที่ป่วย	1.35		1.36		1.01
อัตราป่วย (ครั้ง/คน/ปี)	1.818		6.762		3.72

ผลที่แตกต่างกันมากนี้ อาจเนื่องมาจากสาเหตุหลายประการ เช่น การตั้งคำถามของพนักงานสัมภาษณ์ต่างกัน การให้เวลาในการถามข้อมูลในส่วนนี้ เนื่องจาก สสข. ถามคำถามจำนวนมากและคำถามส่วนนี้เป็นส่วนท้ายของชุดคำถามทั้งหมด ส่วน IHPP ถามคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของสมาชิก (อายุ เพศ สถานภาพสมรส) และข้อมูลการเจ็บป่วยของสมาชิก เท่านั้น

วิธีการรักษาพยาบาล (Choice of care)

เมื่อพิจารณาวิธีการรักษาพยาบาล กรณีคนไข้นอก จากผลการสำรวจของ สสข. และ IHPP พบว่า มีการเลือกใช้วิธีนอนพักรักษาตัวจากการสำรวจของ IHPP ค่อนข้างสูง ตรงข้ามกับผลของ สสข. ที่ไม่มีการเลือกใช้วิธีนอนพักรักษาตัว แต่ถ้าหากไม่นำวิธีนอนพักรักษาตัวมาพิจารณาด้วยจะพบว่า ทั้งสองการสำรวจมีแบบแผนไม่ต่างกันมากนัก ผู้ป่วยส่วนใหญ่ เลือกวิธีซื้อยามากินเอง รองลงมา หากเป็นผู้ป่วยที่อยู่ในเขตเทศบาล นิยมไปคลินิกแพทย์และโรงพยาบาลอำเภอ ในขณะที่ผู้ป่วยที่อยู่นอกเขตเทศบาล ไปสถานีนอนมัย คลินิกแพทย์ และโรงพยาบาลอำเภอ แต่เป็นที่น่าสนใจที่ ความแตกต่างในการรายงานการใช้สมุนไพรหรือรักษาด้วยแพทย์แผนโบราณ และการไปรับการรักษาที่สถานีนอนมัย จากผลการสำรวจทั้งสองมีสัดส่วนค่อนข้างสูง (ตาราง 5)

ตาราง 5 เปรียบเทียบวิธีการที่เลือกในการรักษาพยาบาล เมื่อรู้สึกไม่สบายหรือเจ็บป่วย (คนไข้นอกของสสข. และ IHPP)

วิธีการรักษาพยาบาล	สสข.		IHPP		สัดส่วน IHPP/สสข.
	จำนวน (ครั้ง)	ร้อยละ	จำนวน (ครั้ง)	ร้อยละ	
สมาชิกที่รายงานการป่วยในเดือนที่แล้ว(คน)	363		1,076		
รวม	402	100	1,742	100	
ซื้อยามากินเอง	131	32.59	418	24.00	0.74
ใช้สมุนไพรหรือรักษาด้วยแพทย์แผนโบราณ	3	0.75	51	2.93	3.92
ไปสถานีนอนมัย	24	5.97	166	9.53	1.60

วิธีการรักษาพยาบาล	สสช.		IHPP		สัดส่วน IHPP/สสช.
	จำนวน (ครั้ง)	ร้อยละ	จำนวน (ครั้ง)	ร้อยละ	
ไปโรงพยาบาลอำเภอ	65	16.17	199	11.42	0.71
ไปโรงพยาบาลจังหวัด	42	10.45	103	5.91	0.57
ไปโรงพยาบาลเอกชน	30	7.46	58	3.33	0.45
ไปคลินิกแพทย์	99	24.63	214	12.28	0.50
ไปคลินิกทันตแพทย์	8	1.99	7	0.40	0.20
นอนพัก	0	0.00	526	30.20	
ในเขตเทศบาล					
สมาชิกที่รายงานการป่วยในเดือนที่แล้ว	248		680		
รวม	274	100	989	100	
ซื้อยามากินเอง	89	32.48	263	26.59	0.82
ใช้สมุนไพรหรือรักษากับแพทย์แผนโบราณ	1	0.36	29	2.93	8.03
ไปสถานีนอนมัย	5	1.82	56	5.66	3.10
ไปโรงพยาบาลอำเภอ	40	14.60	128	12.94	0.89
ไปโรงพยาบาลจังหวัด	36	13.14	76	7.68	0.58
ไปโรงพยาบาลเอกชน	22	8.03	51	5.16	0.64
ไปคลินิกแพทย์	74	27.01	140	14.16	0.52
ไปคลินิกทันตแพทย์	7	2.55	5	0.51	0.20
นอนพัก	0	0.00	241	24.37	
นอกเขตเทศบาล					
สมาชิกที่รายงานการป่วยในเดือนที่แล้ว	115		396		
รวม	128	100	753	100	
ซื้อยามากินเอง	42	32.81	155	20.58	0.63
ใช้สมุนไพรหรือรักษากับแพทย์แผนโบราณ	2	1.56	22	2.92	1.87
ไปสถานีนอนมัย	19	14.84	110	14.61	0.98
ไปโรงพยาบาลอำเภอ	25	19.53	71	9.43	0.48
ไปโรงพยาบาลจังหวัด	6	4.69	27	3.59	0.76
ไปโรงพยาบาลเอกชน	8	6.25	7	0.93	0.15
ไปคลินิกแพทย์	25	19.53	74	9.83	0.50
ไปคลินิกทันตแพทย์	1	0.78	2	0.27	0.34
นอนพัก	0	0.00	285	37.85	

ค่ารักษาพยาบาลเฉลี่ยต่อครั้ง (Household out of pocket spending on health per visit)

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อครั้งที่ใช้ในการรักษาพยาบาลในวิธีต่างๆระหว่างการสัมภาษณ์ของ สสช. และ IHPP พบว่า ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยจากการสัมภาษณ์ซ้ำของ IHPP ต่ำกว่าการสัมภาษณ์ของ สสช. แทบทั้งสิ้น คณะวิจัยมีความเห็นในส่วนนี้ว่ามีความเป็นไปได้ที่ผู้ป่วยบางส่วนที่ไม่ได้จ่ายค่ารักษาพยาบาลในการป่วยจะไม่ได้รับการบันทึกว่าป่วยในการสัมภาษณ์ของ สสช. (ตาราง 6)

ตาราง 6 เปรียบเทียบค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อครั้ง ในการรักษาพยาบาลในเดือนที่ผ่านมา (คนไข้นอก) ในวิธีต่างๆ ของ สสช. และ IHPP

วิธีการรักษาพยาบาล	จำนวน (บาท)		สัดส่วน IHPP/สสช.
	สสช.	IHPP	
สมาชิกที่รายงานการป่วยในเดือนที่แล้ว (คน)	363	1076	
รวม	448	168	0.37
ซื้อยามากินเอง	122	76	0.62
สมุนไพรหรือแพทย์แผนโบราณ	113	111	0.98
ไปสถานีนอนมัย	45	23	0.51
ไปโรงพยาบาลอำเภอ	58	42	0.72
ไปโรงพยาบาลจังหวัด	620	328	0.53
ไปโรงพยาบาลเอกชน	2,786	937	0.34
ไปคลินิกแพทย์	320	302	0.95
ไปคลินิกทันตแพทย์	2,216	214	0.10
ในเขตเทศบาล			
สมาชิกที่รายงานการป่วยในเดือนที่แล้ว (คน)	248	680	
รวม	547	191	0.35
ซื้อยามากินเอง	157	88	0.56
สมุนไพรหรือแพทย์แผนโบราณ	160	79	0.50
ไปสถานีนอนมัย	38	31	0.82
ไปโรงพยาบาลอำเภอ	52	47	0.89
ไปโรงพยาบาลจังหวัด	706	435	0.62
ไปโรงพยาบาลเอกชน	2,925	624	0.21
ไปคลินิกแพทย์	352	310	0.88
ไปคลินิกทันตแพทย์	2,533	264	0.10
นอกเขตเทศบาล			
สมาชิกที่รายงานการป่วยในเดือนที่แล้ว (คน)	115	396	

วิธีการรักษาพยาบาล	จำนวน (บาท)		สัดส่วน IHPP/สสช.
	สสช.	IHPP	
รวม	237	130	0.55
ซื้อยามากินเอง	48	55	1.14
สมุนไพรหรือแพทย์แผนโบราณ	90	153	1.70
ไปสถานีนอนมัย	47	19	0.40
ไปโรงพยาบาลอำเภอ	68	34	0.49
ไปโรงพยาบาลจังหวัด	110	26	0.24
ไปโรงพยาบาลเอกชน	2,404	3,223	1.34
ไปคลินิกแพทย์	226	288	1.28
ไปคลินิกทันตแพทย์	0	90	-

1.5 ความแตกต่างของการรายงานการเจ็บป่วยในรอบ 12 เดือนที่ผ่านมา (คนไข้ใน)

อัตราการป่วย (Rate of admission)

ผลการสำรวจของ สสช. พบว่า ร้อยละ 5.28 ของสมาชิกทั้งหมด รายงานว่า ป่วยจนต้องเข้าพักรักษาตัวในสถานพยาบาล โดยมีอัตราการป่วยที่เป็นคนไข้ใน 0.066 ครั้ง/คน/ปี ในขณะที่ผลการสำรวจซ้ำ พบว่า มีผู้ป่วยคนไข้ในสูงถึงร้อยละ 10.43 มีอัตราการป่วย 0.143 ครั้ง/คน/ปี สูงกว่าผลการสำรวจของ สสช. 2.17 เท่า ความแตกต่างของการรายงานอัตราการป่วยพบมากกว่าในการสัมภาษณ์ครัวเรือนนอกเขตเทศบาล กล่าวคือ มีความแตกต่างระหว่างการสัมภาษณ์ 2 ครั้ง ประมาณ 2.73 เท่า ขณะที่ครัวเรือนในเขตเทศบาล รายงานแตกต่างกัน 1.93 เท่า

ตาราง 7 เปรียบเทียบจำนวนและร้อยละของผู้ที่รายงานการเจ็บป่วยที่ต้องเข้าพักรักษาตัวในสถานพยาบาล ในรอบ 12 เดือนที่ผ่านมา (คนไข้ใน) อัตราการเข้าพักรักษาตัว (ครั้ง/คน/ปี) ของ สสช. และ IHPP

สมาชิกครัวเรือน	สสช.		IHPP		สัดส่วน (IHPP/สสช.)
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
รวม	2,918	100.00	2,713	100.00	0.93
สมาชิกที่เข้าพักรักษาตัวในโรงพยาบาล ในรอบ 12 เดือนที่ผ่านมา	154	5.28	283	10.43	1.98
จำนวนครั้งที่เข้าพักรักษาตัวในโรงพยาบาล	192		387		
จำนวนครั้งที่เข้าพักรักษาเฉลี่ยของผู้ป่วยใน	1.25		1.37		1.10
อัตราการเข้าพักรักษา เป็นผู้ป่วยใน (ครั้ง/คน/ปี)	0.066		0.143		2.17
ในเขตเทศบาล	1,895	100.00	1,760	100.00	0.93
สมาชิกที่เข้าพักรักษาตัวในโรงพยาบาล ในรอบ 12 เดือนที่ผ่านมา	103	5.44	180	10.23	1.88
จำนวนครั้งที่เข้าพักรักษาตัวในโรงพยาบาล	135		242		

สมาชิกครัวเรือน	สสช.		IHPP		สัดส่วน (IHPP/สสช.)
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
จำนวนครั้งที่เข้าพักรักษาเฉลี่ยของผู้ป่วยใน	1.31		1.34		1.03
อัตราการเข้าพักรักษา เป็นผู้ป่วยใน (ครั้ง/คน/ปี)	0.071		0.138		1.93
นอกเขตเทศบาล	1,023	100.00	953	100.00	0.93
สมาชิกที่เข้าพักรักษาตัวในโรงพยาบาล ในรอบ 12 เดือนที่ผ่านมา	51	4.99	103	10.81	2.17
จำนวนครั้งที่เข้าพักรักษาตัวในโรงพยาบาล	57		145		
จำนวนครั้งที่เข้าพักรักษาเฉลี่ยของผู้ป่วยใน	1.12		1.41		1.26
อัตราการเข้าพักรักษา เป็นผู้ป่วยใน (ครั้ง/คน/ปี)	0.056		0.152		2.73

คณะวิจัยมีความเห็นว่า เนื่องจากการเจ็บป่วยจนต้องเข้าพักรักษาในสถานพยาบาล เป็นเหตุการณ์ที่ค่อนข้างเด่นชัด โดยปกติเป็นเหตุการณ์ที่ไม่เกิดขึ้นบ่อย ความแตกต่างจากผลการเก็บข้อมูล 2 ครั้ง ซึ่งมีช่วงเวลากการสัมภาษณ์ต่างกันไม่เกิน 2 สัปดาห์ ไม่น่าจะได้ข้อมูลที่แตกต่างกันมากเช่นนี้ ความเข้าใจผิดในเรื่องคำนิยามไม่ควรเกิดในกรณีคนไข้ใน ดังนั้น ความคลาดเคลื่อนในส่วนนี้ น่าจะมาจากความจำของผู้ตอบสัมภาษณ์ และการให้เวลาในการซักถามของผู้สัมภาษณ์ เพราะ ข้อถามของ IHPP มีเพียงสองหน้ากระดาษเท่านั้น ทำให้ผู้ตอบมีเวลาในการรื้อฟื้นความจำได้มากกว่าการตอบข้อถามของ สสช.ที่มีข้อถามมากกว่า 50 หน้า

ประเภทของสถานพยาบาลที่เข้าพักรักษาพยาบาลครั้งสุดท้ายในรอบ 12 เดือนที่ผ่านมา จำนวนวันนอนเฉลี่ย และค่ารักษาพยาบาลเฉลี่ยต่อราย

หากพิจารณาแบบแผนการไปใช้บริการในสถานพยาบาลครั้งล่าสุดของผลการสำรวจทั้งสอง (ตาราง8) พบว่า ไม่แตกต่างกันมากนักเกือบร้อยละ 40 ของผู้ป่วยในเข้ารับการรักษายาบาลในโรงพยาบาลจังหวัด (โรงพยาบาลทั่วไป) และโรงพยาบาลอำเภอ (โรงพยาบาลชุมชน) รองลงมา ประมาณร้อยละ 14 - 18 เข้ารับการรักษายาบาลในโรงพยาบาลเอกชนในจังหวัด มีเพียงร้อยละ 3 ที่เข้ารับการรักษายาบาลในโรงพยาบาลเอกชนในจังหวัดอื่น

เมื่อพิจารณาจำนวนวันนอนเฉลี่ยในการเข้าพักรักษาตัวครั้งล่าสุด ผลการสำรวจทั้งสองได้ใกล้เคียงกัน กล่าวคือ ผลของ IHPP ได้ 5.13 วัน ส่วนของ สสช. ได้ 5.72 วัน แต่ผลการสำรวจซ้ำ แสดงให้เห็นว่า ครัวเรือนจ่ายค่ารักษาพยาบาลในการเข้ารักษาในสถานพยาบาลครั้งล่าสุด เฉลี่ย 3,867 บาท คิดเป็นร้อยละ 49 ของค่ารักษาพยาบาลที่ สสช. สำรวจได้ คือเฉลี่ย 7,454 บาท ความแตกต่างดังกล่าวนี้ เนื่องมาจากความแตกต่างของการรายงานของครัวเรือนในเขตเทศบาลอาจเป็นไปได้ว่า มีครัวเรือนบางส่วนที่เข้ารับการรักษายาบาล โดยไม่เสียค่ารักษาพยาบาล เนื่องจาก ได้รับสวัสดิการจากแหล่งใดแหล่งหนึ่ง และไม่ได้ถูกบันทึกในการสำรวจของ สสช.

ตาราง 8 เปรียบเทียบสัดส่วนคนไข้ใน ในสถานพยาบาลประเภทต่างๆ จำนวนวันนอนเฉลี่ย และค่ารักษาพยาบาลเฉลี่ยต่อราย ในการรักษาครั้งสุดท้าย ของ สสช.กับ IHPP

ประเภทสถานพยาบาล	สสช.		IHPP		สัดส่วน IHPP/สสช.
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
สมาชิกที่เข้าพักรักษาตัวในโรงพยาบาล ในรอบ 12 เดือนที่ผ่านมา (ครั้งสุดท้าย)	154	100.00	283	100.00	
โรงพยาบาลอำเภอ	55	35.71	108	38.16	1.07
โรงพยาบาลจังหวัด	57	37.01	111	39.22	1.06
โรงพยาบาลของรัฐที่อยู่จังหวัดอื่น	11	7.14	16	5.65	0.79
โรงพยาบาลเอกชนในจังหวัด	27	17.53	39	13.78	0.79
โรงพยาบาลเอกชนที่อยู่ในจังหวัดอื่น	4	2.60	8	2.83	1.09
อื่น ๆ	-	-	1	0.35	
จำนวนวันที่เข้าพักรักษาตัวในโรงพยาบาล	881		1,451		
จำนวนวันนอนเฉลี่ยต่อครั้ง	5.72		5.13		0.90
ค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลทั้งสิ้น (บาท)	1,147,889		1,094,309		
ค่ารักษาพยาบาลเฉลี่ยต่อครั้ง	7,454		3,867		0.49
ในเขตเทศบาล					
สมาชิกที่เข้าพักรักษาตัวในโรงพยาบาล ในรอบ 12 เดือนที่ผ่านมา (ครั้งสุดท้าย)	103	100.00	180	100.00	
โรงพยาบาลอำเภอ	27	26.21	57	31.67	1.21
โรงพยาบาลจังหวัด	43	41.75	76	42.22	1.01
โรงพยาบาลของรัฐที่อยู่จังหวัดอื่น	8	7.77	10	5.56	0.72
โรงพยาบาลเอกชนในจังหวัด	22	21.36	31	17.22	0.81
โรงพยาบาลเอกชนที่อยู่ในจังหวัดอื่น	3	2.91	5	2.78	0.96
อื่น ๆ	0	0.00	1	0.56	
จำนวนวันที่เข้าพักรักษาตัวในโรงพยาบาล	627		956		
จำนวนวันนอนเฉลี่ยต่อครั้ง	6.09		5.31		0.87
ค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลทั้งสิ้น (บาท)	1,087,710		969,315		
ค่ารักษาพยาบาลเฉลี่ยต่อครั้ง	10,560		5,385		0.42
นอกเขตเทศบาล					
สมาชิกที่เข้าพักรักษาตัวในโรงพยาบาล ในรอบ 12 เดือนที่ผ่านมา (ครั้งสุดท้าย)	51	100.00	103	100.00	
โรงพยาบาลอำเภอ	28	54.90	51	49.51	0.90
โรงพยาบาลจังหวัด	14	27.45	35	33.98	1.24

ประเภทสถานพยาบาล	สสช.		IHPP		สัดส่วน IHPP/สสช.
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
โรงพยาบาลของรัฐที่อยู่จังหวัดอื่น	3	5.88	6	5.83	0.99
โรงพยาบาลเอกชนในจังหวัด	5	9.80	8	7.77	0.79
โรงพยาบาลเอกชนที่อยู่ในจังหวัดอื่น	1	1.96	3	2.91	1.48
อื่น ๆ	-	-	-	-	
จำนวนวันที่เข้าพักรักษาตัวในโรงพยาบาล	254		495		
จำนวนวันนอนเฉลี่ยต่อครั้ง	4.98		4.81		0.96
ค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลทั้งสิ้น (บาท)	60,179		124,994		
ค่ารักษาพยาบาลเฉลี่ยต่อครั้ง	1,180		1,214		1.14

ประเภทของสถานพยาบาลที่ใช้บริการครั้งก่อนครั้งสุดท้าย ในรอบ 12 เดือนที่ผ่านมา จำนวนวันนอนเฉลี่ย และค่ารักษาพยาบาลเฉลี่ยต่อราย

ในจำนวนผู้ป่วยที่รายงานการเข้าพักรักษาตัวในโรงพยาบาล ในรอบ 12 เดือนที่ผ่านมานั้น ข้อมูลการสำรวจของ สสช. พบว่า มีร้อยละ 11.7 ที่ป่วยเป็นคนไข้ในมากกว่า 1 ครั้ง ในขณะที่ IHPP พบว่า มีร้อยละ 16.2

เมื่อพิจารณาแบบแผนการเข้าพักรักษาตัวในสถานพยาบาลครั้งก่อนครั้งสุดท้าย พบว่า ประมาณครึ่งหนึ่งของผู้ป่วยใน เข้ารับการรักษายาบาลในโรงพยาบาลชุมชน ซึ่งเป็นสัดส่วนที่สอดคล้องกันในการสำรวจทั้งสอง รองลงมา เป็นการเข้าพักรักษาตัวในโรงพยาบาลทั่วไป โดยข้อมูลของ สสช. รายงานร้อยละ 33.3 IHPP รายงานร้อยละ 41.3 ข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า เมื่อผู้ป่วย ป่วยบ่อยครั้งขึ้น ในครั้งต่อมากจะเข้ารักษาตัวในโรงพยาบาล ระดับสูงขึ้น เช่น เคยเข้าโรงพยาบาลชุมชน ในการป่วยครั้งก่อน เมื่อป่วยครั้งต่อมา ก็เข้าไปโรงพยาบาลจังหวัด

จำนวนวันนอนเฉลี่ยในการเข้ารักษาพยาบาลครั้งก่อนครั้งสุดท้าย ข้อมูลของ สสช. สำรวจได้ 3.94 วัน ขณะที่ IHPP สำรวจได้ 3.63 วัน สอดคล้องกับค่ารักษาพยาบาลเฉลี่ยที่ สสช. รายงาน 4,026 บาท และ IHPP รายงาน 3,409 บาท คิดเป็นร้อยละ 85 ของผลการสำรวจของ สสช.

ตาราง 9 เปรียบเทียบสัดส่วนคนไข้ใน ในสถานพยาบาลประเภทต่าง ๆ จำนวนวันนอนเฉลี่ย และค่ารักษาพยาบาลเฉลี่ยต่อราย ในการรักษาครั้งก่อนครั้งสุดท้าย ของ สสช.กับ IHPP

ประเภทสถานพยาบาล	สสช.		IHPP		สัดส่วน IHPP/สสช.
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
สมาชิกที่เข้าพักรักษาตัวในโรงพยาบาล ในรอบ 12 เดือนที่ผ่านมา (ครั้งก่อนครั้งสุดท้าย)	18	100.00	46	100.00	
โรงพยาบาลอำเภอ	9	50.00	24	52.17	1.04
โรงพยาบาลจังหวัด	6	33.33	19	41.30	1.24
โรงพยาบาลของรัฐที่อยู่จังหวัดอื่น	-	-	1	2.17	-
โรงพยาบาลเอกชนในจังหวัด	2	11.11	2	4.35	0.39
โรงพยาบาลเอกชนที่อยู่ในจังหวัดอื่น	1	5.56	-	-	-

ประเภทสถานพยาบาล	สสช.		IHPP		สัดส่วน IHPP/สสช.
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
อื่น ๆ	-	-	-	-	-
จำนวนวันที่เข้าพักรักษาตัวในโรงพยาบาล	71		167		
จำนวนวันนอนเฉลี่ย	3.94		3.63		0.92
ค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลทั้งสิ้น(บาท)	72,460		156,830		
ค่ารักษาพยาบาลเฉลี่ยต่อครั้ง	4,026		3,409		0.85
ในเขตเทศบาล					
สมาชิกที่เข้าพักรักษาตัวในโรงพยาบาล ในรอบ 12 เดือนที่ผ่านมา (ครั้งก่อนครั้งสุดท้าย)	14	100.00	30	100.00	
โรงพยาบาลอำเภอ	6	42.86	13	43.33	1.01
โรงพยาบาลจังหวัด	5	35.71	15	50.00	1.40
โรงพยาบาลของรัฐที่อยู่จังหวัดอื่น	-	-	-	-	-
โรงพยาบาลเอกชนในจังหวัด	2	14.29	2	6.67	0.47
โรงพยาบาลเอกชนที่อยู่ในจังหวัดอื่น	1	7.14	-	-	-
อื่น ๆ	-	-	-	-	-
จำนวนวันที่เข้าพักรักษาตัวในโรงพยาบาล	52		106		
จำนวนวันนอนเฉลี่ย	3.71		3.53		0.95
ค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลทั้งสิ้น (บาท)	71,760		150,880		
ค่ารักษาพยาบาลเฉลี่ยต่อครั้ง	5,126		5,029		0.98
นอกเขตเทศบาล					
สมาชิกที่เข้าพักรักษาตัวในโรงพยาบาล ในรอบ 12 เดือนที่ผ่านมา (ครั้งก่อนครั้งสุดท้าย)	4	100.00	16	100.00	
โรงพยาบาลอำเภอ	3	75.00	11	68.75	0.92
โรงพยาบาลจังหวัด	1	25.00	4	25.00	1.00
โรงพยาบาลของรัฐที่อยู่จังหวัดอื่น	-	-	1	6.25	-
โรงพยาบาลเอกชนในจังหวัด	-	-	-	-	-
โรงพยาบาลเอกชนที่อยู่ในจังหวัดอื่น	-	-	-	-	-
อื่น ๆ	-	-	-	-	-
จำนวนวันที่เข้าพักรักษาตัวในโรงพยาบาล	19		61		
จำนวนวันนอนเฉลี่ย	4.75		3.81		0.80
ค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลทั้งสิ้น (บาท)	700		5,950		
ค่ารักษาพยาบาลเฉลี่ยต่อครั้ง	175		372		2.13

1.6 ความแตกต่างของการรายงานการเจ็บป่วย กรณีเป็นคนไข้นอก และคนไข้ใน ของครัวเรือนกลุ่มต่าง ๆ ในการสัมภาษณ์ของ สสซ. และ IHPP

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้ศึกษาความแตกต่างของการรายงานการเจ็บป่วยของครัวเรือน ในการถูกสัมภาษณ์ 2 ครั้ง โดยจำแนกครัวเรือนตามลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคม ดังนี้

1. กลุ่มสถานะทางเศรษฐกิจสังคม จำแนกเป็น 5 กลุ่ม คือ
 - 1.1 ผู้ถือครองทำการเกษตร (Farm Operator)
 - 1.2 ผู้ประกอบธุรกิจของตนเอง
 - 1.3 ลูกจ้างผู้ประกอบการวิชาชีพวิชาการ
 - 1.4 ลูกจ้างประเภทอื่น ๆ
 - 1.5 ผู้ไม่ได้ปฏิบัติงานในเชิงเศรษฐกิจ คือ มีรายได้จากเงินช่วยเหลือ บำเหน็จบำนาญ รายได้จากสินทรัพย์ เช่น ดอกเบี้ย ค่าเช่า เป็นต้น
2. จำแนกตามรายได้ของครัวเรือน เป็น 5 กลุ่ม โดยเรียงจากครัวเรือนที่มีรายได้ต่อหัวน้อยที่สุดไปมากที่สุด
3. จำแนกตามระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน เป็น 3 กลุ่ม คือ
 - 3.1 ระดับการศึกษาขั้นต้น คือ ระดับประถมศึกษา
 - 3.2 ระดับการศึกษาชั้นกลาง ตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษา ถึง ระดับอาชีวศึกษา
 - 3.3 ระดับการศึกษาชั้นอุดมศึกษาขึ้นไป

ผลการศึกษาพบว่า ไม่มีความแตกต่างในการรายงานอัตราการเจ็บป่วยมากนักในระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ของครัวเรือนทั้งกรณีคนไข้นอกและคนไข้ใน แต่มีความแตกต่างระหว่างการสำรวจ 2 ครั้ง กล่าวคือ IHPP สามารถตรวจได้อัตราการป่วยคนไข้นอกสูงกว่าของ สสซ. ประมาณ 3 – 4 เท่า ส่วนกรณีคนไข้ในสูงกว่าประมาณ 2 เท่า ครัวเรือนกลุ่มที่มีรายได้ระดับกลางขึ้นไปและหัวหน้าครัวเรือนมีการศึกษาในระดับสูงมีความแตกต่างของการรายงานอัตราการเจ็บป่วยระหว่างการสำรวจทั้งสองต่ำกว่าครัวเรือนกลุ่มอื่น

ตาราง 10 เปรียบเทียบการรายงานอัตราการป่วย (ครั้ง/คน/ปี) ของครัวเรือนกลุ่มต่าง ๆ จากการสัมภาษณ์ของสสช. และ IHPP

ครัวเรือน	กรณีคนไข้นอก			กรณีคนไข้ใน		
	สสช.	IHPP	สัดส่วน IHPP/สสช.	สสช.	IHPP	สัดส่วน IHPP/สสช.
สถานะทางเศรษฐกิจสังคม	1.789	6.303	3.52	0.066	0.143	2.17
- ผู้ถือครองทำการเกษตร	1.623	6.846	4.22	0.061	0.108	1.77
- ผู้ประกอบธุรกิจของตนเอง	1.730	5.991	3.46	0.054	0.105	1.94
- ลูกจ้างผู้ประกอบวิชาชีพวิชาการ	1.564	5.159	3.30	0.061	0.121	1.98
- ลูกจ้างประเภทอื่น	1.875	6.140	3.27	0.070	0.146	2.09
- ผู้ไม่ได้ปฏิบัติงานในเชิงเศรษฐกิจ	2.445	9.548	3.90	0.109	0.398	3.65
ระดับรายได้						
ควินไทล์ที่ 1	1.378	6.446	4.68	0.060	0.162	2.70
ควินไทล์ที่ 2	2.158	7.145	3.31	0.078	0.196	2.53
ควินไทล์ที่ 3	2.106	6.045	2.87	0.087	0.155	1.79
ควินไทล์ที่ 4	1.585	5.483	3.46	0.059	0.104	1.77
ควินไทล์ที่ 5	1.791	6.247	3.49	0.043	0.076	1.77
ระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน						
- ขั้นต้น	1.824	6.791	3.72	0.069	0.143	2.16
- ขั้นกลาง	1.663	5.390	3.24	0.057	0.129	2.27
- ขั้นอุดมศึกษา	1.821	5.187	2.85	0.065	0.135	2.07

ตาราง 11 เปรียบเทียบค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลโดยเฉลี่ยต่อครั้ง กรณีคนไข้นอกและต่อราย กรณีคนไข้ใน เฉพาะการเจ็บป่วยครั้งสุดท้ายของครัวเรือนกลุ่มต่างๆ จากการสัมภาษณ์ของสสช. และ IHPP

ครัวเรือน	กรณีคนไข้นอก (เดือนที่แล้ว)			กรณีคนไข้ใน (12 เดือนที่แล้ว)		
	สสช.	IHPP	สัดส่วน IHPP/สสช.	สสช.	IHPP	สัดส่วน IHPP/สสช.
สถานะทางเศรษฐกิจสังคม	448	168	0.38	7,454	3,867	0.52
- ผู้ถือครองทำการเกษตร	106	83	0.78	367	948	2.58
- ผู้ประกอบธุรกิจของตนเอง	970	296	0.31	22,761	12,998	0.57
- ลูกจ้างผู้ประกอบวิชาชีพวิชาการ	422	234	0.55	7,992	1,095	0.14
- ลูกจ้างประเภทอื่น	232	111	0.48	3,231	2,070	0.64
- ผู้ไม่ได้ปฏิบัติงานในเชิงเศรษฐกิจ	322	151	0.47	2,370	228	0.10

ครัวเรือน	กรณีคนไข้นอก (เดือนที่แล้ว)			กรณีคนไข้ใน (12 เดือนที่แล้ว)		
	สสช.	IHPP	สัดส่วน IHPP/สสช.	สสช.	IHPP	สัดส่วน IHPP/สสช.
ระดับรายได้						
ควินไต้ลที่ 1	79	55	0.70	380	558	1.47
ควินไต้ลที่ 2	128	95	0.74	1,212	961	0.79
ควินไต้ลที่ 3	316	229	0.72	7,016	3,751	0.53
ควินไต้ลที่ 4	546	271	0.50	3,608	4,165	1.15
ควินไต้ลที่ 5	1,250	302	0.24	37,186	19,823	0.53
ระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน						
-ขั้นต้น	288	144	0.50	3,536	3,059	0.87
-ขั้นกลาง	242	177	0.73	16,823	8,800	0.52
-ขั้นอุดมศึกษา	1,631	347	0.21	14,050	647	0.05

1.7 ทดสอบค่าทางสถิติ

เมื่อทำการทดสอบความแตกต่างของข้อมูลทั้งสองชุด โดยใช้ Paired sample test พบว่า ในภาพรวมของทั้งประเทศ ได้ทำการศึกษาคำนวณความสัมพันธ์ของข้อมูล สสช. และ IHPP เก็บรวบรวม พบว่า ข้อมูลจำนวนครั้งที่ป่วย ทั้งกรณีผู้ป่วยนอก และผู้ป่วยใน ไม่มีความสัมพันธ์กัน (ค่า P-value ของ correlation > 0.05) แต่ค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลกรณีผู้ป่วยนอก ที่โรงพยาบาลชุมชน โรงพยาบาลจังหวัด โรงพยาบาลเอกชนและคลินิกเอกชน มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญ (ค่า P-value ของ correlation = 0.001, 0.026, 0.024 และ 0.008 ตามลำดับ) สำหรับจำนวนวันนอน และค่ารักษาพยาบาลกรณีผู้ป่วยใน มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญ

เมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของข้อมูล 2 ชุด พบว่า ค่าเฉลี่ยของจำนวนครั้งของผู้ป่วยนอกและผู้ป่วยใน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p-value = 0.0004 และ 0.0428) แต่ค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลทั้งกรณีผู้ป่วยนอกและผู้ป่วยใน ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p-value > 0.05) (ตาราง 12)

ตาราง 12 ทดสอบค่าความแตกต่างทางสถิติของข้อมูลในภาพรวมทั้งประเทศ

ตัวแปรที่ศึกษา	Paired correlation		95% Confidence Interval of the Difference				
	Correlation	Sig.	Lower	Upper	T	df	Sig. (2 tailed)
กรณีผู้ป่วยนอก							
จำนวนครั้งที่ป่วย	0.062	0.352	-0.479	-0.140	-3.600	225	0.0004
ค่ารักษาที่ สถานีนามัย	-0.234	0.441	-43.741	125.279	1.051	12	0.3139
ค่ารักษาที่โรงพยาบาลชุมชน	0.547	0.001	-35.362	40.049	0.127	31	0.8999
ค่ารักษาที่ โรงพยาบาลจังหวัด	0.472	0.026	-353.091	434.455	0.215	21	0.8320

ตัวแปรที่ศึกษา	Paired correlation		95% Confidence Interval of the Difference				
	Correlation	Sig.	Lower	Upper	T	df	Sig. (2 tailed)
ค่ารักษาที่โรงพยาบาลเอกชน	0.702	0.024	-207.131	567.131	1.052	9	0.3203
ค่ารักษาที่คลินิกเอกชน	0.420	0.008	-58.717	212.307	1.147	38	0.2585
กรณีผู้ป่วยใน							
จำนวนครั้งที่เข้าพักรักษา	0.130	0.238	-1.147	-0.019	-2.058	83	0.0428
จำนวนวันนอนเฉลี่ยครั้งสุดท้ายที่เข้าพักรักษา	0.523	0.000	-0.956	2.249	0.803	81	0.4245
จำนวนวันนอนเฉลี่ยครั้งก่อนสุดท้ายที่เข้าพักรักษา	0.873	0.005	-0.704	0.954	0.357	7	0.7318
ค่ารักษาครั้งสุดท้ายที่เข้าพักรักษา	0.942	0.000	-4009.060	3765.541	-0.062	78	0.9504
ค่ารักษาครั้งก่อนสุดท้ายที่เข้าพักรักษา	0.895	0.006	-219.722	342.579	0.535	6	0.6121

เมื่อทำการทดสอบความแตกต่างของข้อมูลทั้งสองชุด โดยจำแนกตามเขตการปกครอง เป็นในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาล พบว่ามีเพียง ข้อมูลการรายงานจำนวนครั้งที่ป่วยกรณีผู้ป่วยนอกของผู้ที่อยู่ในเขตเทศบาลเท่านั้น ที่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ (มีค่า P-value = 0.0003) รายละเอียดในตาราง 13 และ 14

ตาราง 13 ทดสอบค่าความแตกต่างทางสถิติของข้อมูลในเขตเทศบาล

ตัวแปรที่ศึกษา	Paired correlation		95% Confidence Interval of the Difference				
	Correlation	Sig.	Lower	Upper	T	df	Sig. (2 tailed)
กรณีผู้ป่วยนอก							
จำนวนครั้งที่ป่วย	0.037	0.650	-0.576	-0.174	-3.685	151	0.0003
ค่ารักษาที่โรงพยาบาลชุมชน	0.538	0.008	-54.213	15.518	-1.151	22	0.2622
ค่ารักษาที่ โรงพยาบาลจังหวัด	0.462	0.040	-392.187	481.687	0.214	19	0.8325
ค่ารักษาที่โรงพยาบาลเอกชน	0.698	0.037	-279.701	595.257	0.832	8	0.4297
ค่ารักษาที่คลินิกเอกชน	0.377	0.031	-68.977	250.492	1.157	32	0.2557
กรณีผู้ป่วยใน							
จำนวนครั้งที่เข้าพักรักษา	0.233	0.087	-0.935	0.244	-1.176	54	0.2449
จำนวนวันนอนเฉลี่ยครั้งสุดท้ายที่เข้าพักรักษา	0.369	0.006	-2.096	2.504	0.178	53	0.8597
จำนวนวันนอนเฉลี่ยครั้งก่อนสุดท้ายที่เข้าพักรักษา	0.638	0.172	-1.060	1.394	0.349	5	0.7412
ค่ารักษาครั้งสุดท้ายที่เข้าพักรักษา	0.941	0.000	-5795.522	6326.110	0.088	50	0.9303
ค่ารักษาครั้งก่อนสุดท้ายที่เข้าพักรักษา	1.000	0.000	-225.512	117.512	-0.874	4	0.4314

ตาราง 14 ทดสอบค่าความแตกต่างทางสถิติของข้อมูล นอกเขตเทศบาล

ตัวแปรที่ศึกษา	Paired correlation		95% Confidence Interval of the Difference				
	Correlation	Sig.	Lower	Upper	T	df	Sig. (2 tailed)
กรณีผู้ป่วยนอก							
จำนวนครั้งที่ป่วย	0.114	0.331	-0.493	0.141	-1.104	73	0.2731
ค่ารักษาที่ สถานีอนามัย	-0.276	0.385	-48.283	136.617	1.051	11	0.3156
ค่ารักษาที่โรงพยาบาลชุมชน	0.979	0.000	-50.095	165.650	1.235	8	0.2518
ค่ารักษาที่คลินิกเอกชน	0.893	0.016	-152.078	152.078	0.000	5	1.0000
กรณีผู้ป่วยใน							
จำนวนครั้งที่เข้าพักรักษา	-0.015	0.939	-2.269	0.200	-1.716	28	0.0971
จำนวนวันนอนเฉลี่ยครั้งสุดท้ายที่เข้าพักรักษา	0.890	0.000	-0.190	3.190	1.821	27	0.0797
ค่ารักษาครั้งสุดท้ายที่เข้าพักรักษา	0.462	0.013	-2014.166	360.666	-1.429	27	0.1646

2. ผลจากการเก็บรวบรวมข้อมูลวิธีที่ 2

2.1 จำนวนครัวเรือนและจำนวนสมาชิกครัวเรือน

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีที่ 2 มีจำนวนครัวเรือนตัวอย่างทั้งสิ้น 240 ครัวเรือน เป็นครัวเรือนที่สอบเทียบได้ 174 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 72.50 สอบเทียบไม่ได้ 66 ครัวเรือน (ร้อยละ 27.50) ในจำนวนครัวเรือนที่สอบเทียบได้นั้น สอบเทียบได้จริง 149 ครัวเรือน ที่เหลือเป็นบ้านว่าง ทั้งในการสำรวจของ สสช. และ IHPP จำนวน 25 ครัวเรือน

จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่สอบเทียบได้ มีทั้งสิ้น 525 คน เนื่องจากในการวิเคราะห์ผลการสำรวจวิธีที่ 2 นี้ เพื่อหาความคลาดเคลื่อนจากการสัมภาษณ์สมาชิกครัวเรือน 3 วิธี โดยพนักงานสนามของ IHPP ชุดเดียวกัน ดังนั้น จึงใช้ข้อมูลของสมาชิกทั้งหมดในครัวเรือนที่สอบเทียบได้มาวิเคราะห์แต่เหตุที่ใช้เฉพาะครัวเรือนที่สอบเทียบได้กับการสำรวจของ สสช. ก็เนื่องจากการใช้ข้อมูลด้านรายได้ของครัวเรือน และลักษณะทางเศรษฐกิจ และสังคมอื่นๆ ที่ สสช. เก็บข้อมูล มาพิจารณาด้วย ดังนั้นครัวเรือนที่สอบเทียบไม่ได้ จึงไม่นำมาวิเคราะห์ร่วมด้วย (ตาราง 15)

ตาราง 15 จำนวนและอัตราร้อยละของครัวเรือนที่สอบเทียบได้ และครัวเรือนที่สอบเทียบไม่ได้ จำแนกตามสาเหตุที่สอบเทียบไม่ได้และเขตการปกครอง

ครัวเรือน	รวมทั้งประเทศ		ในเขตเทศบาล		นอกเขตเทศบาล	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ครัวเรือนตัวอย่างทั้งหมด	240	100.00	150	100.00	90	100.00
ครัวเรือนที่สอบเทียบได้	174	72.50	100	66.67	75	83.33
สอบเทียบได้จริง	149	62.08	80	53.33	70	77.78
บ้านว่างทั้ง สคส. และ สคส.	25	10.42	20	13.33	5	5.56
บ้านหรือถนนไฟไหม้ทั้ง สคส. และ สคส.	-	-	-	-	-	-
ครัวเรือนที่สอบเทียบไม่ได้	66	27.50	51	34.00	15	16.67
❖ ครัวเรือนที่ สคส. เจงนั้บได้ แต่ สคส. เจงนั้บไม่ได้	6	2.50	5	3.33	1	1.11
❖ ครัวเรือนที่ สคส. เจงนั้บไม่ได้ แต่ สคส. เจงนั้บได้	41	17.08	32	21.33	9	10.00
❖ ครัวเรือนที่ สคส. และ สคส. เจงนั้บไม่ได้ทั้งคู่	13	5.42	10	6.67	3	3.33
❖ อื่น ๆ	6	2.5	4	2.67	2	2.22

หมายเหตุ : 1) อื่น ๆ เช่น บ้านเลขที่ตรงกันแต่สมาชิกในครัวเรือนสอบเทียบไม่ได้ สคส.เจงนั้บไม่ได้ แต่สคส. เจงนั้บเป็นห้องเก็บของ เป็นต้น

2) สคส. คือ การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ของ สสช.

สคส. คือ การสำรวจครัวเรือนด้านสุขภาพ ของ IHPP

2.2 อัตราร้อยละของสมาชิกครัวเรือนที่สามารถสัมภาษณ์จากเจ้าตัวโดยตรง (Self reporting respondent)

ผลการสำรวจ พบว่า ในวันแรกที่ไปสัมภาษณ์ สามารถพบสมาชิกที่อยู่ในที่อยู่อาศัย และสามารถขอสัมภาษณ์ได้ร้อยละ 64.8 ที่เหลือต้องขออนุญาตเพื่อไปสัมภาษณ์อย่างน้อย 3 ครั้ง สามารถสัมภาษณ์จากเจ้าตัวโดยตรงได้ร้อยละ 95.6

2.3 ความแตกต่างของการรายงานการเจ็บป่วยในเดือนที่แล้ว (คนไข้นอก)

จากการเก็บข้อมูลทั้ง 3 วิธี บันทึกในแบบสอบถาม 3 แบบ

แบบที่ 1 สัมภาษณ์หัวหน้าครัวเรือน หรือสมาชิกผู้รู้ข้อมูลของสมาชิกคนอื่นดีที่สุด และพบในวันแรกที่ไปสัมภาษณ์ (Full proxy)

แบบที่ 2 สัมภาษณ์สมาชิกทุกคน ที่มีอายุระหว่าง 15 - 60 ปี ที่อยู่ในที่อยู่อาศัยในวันแรกที่ไปสัมภาษณ์ (Real life situation)

แบบที่ 3 สัมภาษณ์สมาชิกทุกคนที่มีอายุระหว่าง 15 - 60 ปี โดยถ้ามีผู้ที่ไม่อยู่ในที่อาศัยในวันแรกที่ไปสัมภาษณ์ จะต้องขออนุญาตเพื่อไปสัมภาษณ์อีกภายหลัง (Self reporting respondent)

อัตราการเจ็บป่วย (Rate of illness)

ผลจากการสำรวจแบบที่ 1 พบว่า สมาชิกครัวเรือนมีอัตราการเจ็บป่วย หรือรู้สึกไม่สบายในเดือนที่แล้ว ร้อยละ 42.1 ซึ่งเท่ากับการรายงานในแบบที่ 2 แต่ในการสัมภาษณ์แบบที่ 3 มีร้อยละ 46.29 สำหรับจำนวนครั้งที่ป่วยเฉลี่ย 1.34, 1.35 และ 1.33 ครั้ง/คน ตามลำดับ

การสัมภาษณ์แบบที่ 1 คำนวณอัตราป่วยได้ 6.766 ครั้ง/คน/ปี แบบที่ 2 ได้อัตราป่วย 6.834 ครั้ง/คน/ปี ในขณะที่แบบที่ 3 ได้อัตราป่วย 7.383 ครั้ง/คน/ปี จะเห็นได้ว่าอัตราป่วยเพิ่มสูงขึ้นเมื่อสัมภาษณ์ข้อมูลจากเจ้าตัวโดยตรง ความแตกต่างของอัตราป่วยจากการสัมภาษณ์แบบที่ 3 กับแบบที่ 1 คิดเป็น 1.091 เท่า แบบที่ 3 กับแบบที่ 2 คิดเป็น 1.080 เท่า ส่วนแบบที่ 2 กับแบบที่ 1 คิดเป็น 1.010 เท่า จะเห็นได้ว่าการสัมภาษณ์แบบ Full proxy และ Real life ได้ผลที่ใกล้เคียงกันมาก (ตาราง 19)

ตาราง 16 เปรียบเทียบจำนวนและร้อยละของผู้ที่รายงานการเจ็บป่วยในเดือนที่แล้ว (คนไข้นอก) อัตราป่วย (ครั้ง/คน/ปี) ในวิธีการสัมภาษณ์ 3 แบบ ของ IHPP

รายการ	วิธีการสัมภาษณ์					
	Full proxy		Real life		Self reporting	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
สมาชิกครัวเรือนทั้งสิ้น	525	100.00	525	100.00	525	100.00
สมาชิกที่รายงานการป่วยในเดือนที่แล้ว (คนไข้นอก)	221	42.10	221	42.10	243	46.29
จำนวนครั้งของการป่วย	296		299		323	
จำนวนครั้งของการป่วยเฉลี่ยต่อคนที่ป่วย	1.34		1.35		1.33	
อัตราป่วย (ครั้ง/คน/ปี)	6.766		6.834		7.383	

วิธีการรักษาพยาบาล (Choice of care)

จากผลการสัมภาษณ์ทั้ง 3 แบบ พบว่า เมื่อสัมภาษณ์เจ้าตัวโดยตรงจะมีจำนวนผู้ที่รายงานว่าป่วยในเดือนที่แล้วเพิ่มขึ้นจากที่สัมภาษณ์จากหัวหน้าครัวเรือนถึง 22 ราย โดยมีการรายงานวิธีการรักษาเพิ่มขึ้นในการซื้อยากินเอง หรือกินยาสมุนไพร 17 ราย ใช้การรักษาในสถานพยาบาล เพิ่มขึ้น 9 ราย แต่มีการเปลี่ยนแปลงสถานพยาบาล โดยเพิ่มในคลินิกเอกชน และสถานีนอนามัย แต่ลดลงในโรงพยาบาลชุมชน และโรงพยาบาลทั่วไป รายละเอียดแสดงในตาราง 17

ตาราง 17 เปรียบเทียบวิธีการรักษาพยาบาล เมื่อรู้สึกไม่สบายหรือเจ็บป่วย (คนไข้นอก) ของสสช. และ IHPP

วิธีการรักษาพยาบาล	วิธีการสัมภาษณ์					
	Full proxy		Real life		Self reporting	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
สมาชิกที่รายงานการป่วยในเดือนที่แล้ว	221		221		243	
รวม	232	100.00	234	100.00	258	100.00
ซื้อยามากินเอง	66	28.45	68	29.06	80	31.01
ใช้สมุนไพรหรือรักษากับแพทย์แผนโบราณ	12	5.17	13	5.56	15	5.81
ไปสถานีนอนมัย	36	15.52	36	15.38	42	16.28
ไปโรงพยาบาลอำเภอ	47	20.26	43	18.38	42	16.28
ไปโรงพยาบาลจังหวัด	18	7.76	18	7.69	16	6.20
ไปโรงพยาบาลเอกชน	6	2.59	6	2.56	7	2.71
ไปคลินิกแพทย์	46	19.83	49	20.94	55	21.32
ไปคลินิกทันตแพทย์	1	0.43	1	0.43	1	0.39

ค่ารักษาพยาบาลเฉลี่ยต่อครั้ง (Household out of pocket spending on health per visit)

เมื่อพิจารณาค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลเฉลี่ยต่อครั้ง พบว่า การสัมภาษณ์ แบบที่ 1 และแบบที่ 2 ได้ค่าที่ค่อนข้างใกล้เคียงกันทั้งในภาพรวมค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อครั้ง และค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อครั้งในแต่ละวิธีการรักษา แต่ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบที่ 3 ต่ำกว่าการสัมภาษณ์แบบที่ 1 คิดเป็น 0.98 เท่า (ดูตาราง 19) โดยค่าใช้จ่ายที่ลดลงนั้น ลดลงในการซื้อยากินเอง และการรักษาในโรงพยาบาลเอกชนและโรงพยาบาลชุมชน แต่เพิ่มขึ้นในการรักษาที่คลินิกเอกชนและโรงพยาบาลทั่วไป (ดูตาราง 18) ค่าใช้จ่ายในการซื้อยากินเองที่ลดลง ทั้งที่จำนวนผู้ซื้อยากินเอง (ในตาราง 17) เพิ่มขึ้นในการสัมภาษณ์แบบที่ 3 แสดงว่าเป็นผู้ป่วยที่ซื้อยากินเอง แต่กินยาที่เคยซื้อไว้และยังคงมีอยู่ ซึ่งในการบันทึกค่าใช้จ่ายในกรณีนี้จะบันทึก "0"

ตาราง 18 เปรียบเทียบค่ารักษาพยาบาลเฉลี่ยต่อครั้งในเดือนที่แล้ว (คนไข้นอก) ในวิธีการสัมภาษณ์ 3 แบบ ของ IHPP

วิธีการรักษาพยาบาล	วิธีการสัมภาษณ์		
	Full proxy จำนวน (บาท)	Real life จำนวน(บาท)	Self reporting จำนวน (บาท)
รวมทุกวิธีการรักษา	98	96	95
ซื้อยามากินเอง	35	30	22
สมุนไพรหรือแพทย์แผนโบราณ	137	127	127
ไปสถานีนอนมัย	20	20	21
ไปโรงพยาบาลอำเภอ	21	20	12
ไปโรงพยาบาลจังหวัด	275	254	284

วิธีการรักษาพยาบาล	วิธีการสัมภาษณ์		
	Full proxy จำนวน (บาท)	Real life จำนวน(บาท)	Self reporting จำนวน (บาท)
ไปโรงพยาบาลเอกชน	142	142	126
ไปคลินิกแพทย์	224	221	240
ไปคลินิกทันตแพทย์	1,000	1,000	1,000

ตาราง 19 Adjusted factors สำหรับอัตราการป่วย (Rate of illness) และค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อครั้งในการรักษาพยาบาลของคนไข้นอก

วิธีการรักษาพยาบาล	Factor 1 (Self reporting/Full proxy)	Factor 2 (Self reporting /Real life)	Factor 3 (Real life/ Full proxy)
อัตราการป่วย	1.091	1.080	1.010
รวมทุกวิธีการรักษา	0.969	0.990	0.980
ค่าชื้อยากินเอง	0.622	0.713	0.873
ค่าสมุนไพรหรือแพทย์แผนโบราณ	0.927	0.998	0.929
ค่าไปสถานีนอนามัย	1.011	1.011	1.000
ค่าไปโรงพยาบาลอำเภอ	0.573	0.623	0.919
ค่าไปโรงพยาบาลจังหวัด	1.036	1.118	0.927
ค่าไปโรงพยาบาลเอกชน	0.887	0.887	1.000
ค่าไปคลินิกแพทย์	1.070	1.083	0.988
ค่าไปคลินิกทันตแพทย์	1.000	1.000	1.000

2.4 ความแตกต่างของการรายงานการเจ็บป่วยในรอบ 12 เดือนที่ผ่านมา (คนไข้ใน)

อัตราการป่วย (Rate of illness)

ตาราง 17 แสดงผลจากการสัมภาษณ์แบบที่ 1 และ แบบที่ 2 พบว่า ไม่มีความแตกต่างในจำนวนผู้รายงานการป่วยที่ต้องเข้าพักรักษาตัวในโรงพยาบาล กล่าวคือ มีจำนวนผู้ป่วย 68 คน จากสมาชิกทั้งสิ้น 525 คน คิดเป็นร้อยละ 12.95 ในขณะที่วิธีสัมภาษณ์แบบที่ 3 มีจำนวนผู้ป่วยในเพิ่มขึ้น 1 คน เป็น 69 คน คิดเป็นร้อยละ 13.14 ของสมาชิก ทั้งสิ้น จำนวนครั้งที่ป่วยโดยเฉลี่ย 1.51 ครั้ง 1.53 ครั้ง และ 1.52 ครั้ง ตามลำดับ อัตราป่วยในวิธีที่ 1 - 3 คิดเป็น 0.196, 0.198 และ 0.2 ครั้ง/คน/ปี ตามลำดับ ความแตกต่างของอัตราการเข้าพักรักษาตัวจากการสัมภาษณ์แบบที่ 3 กับแบบที่ 1 คิดเป็น 1.019 เท่า แบบที่ 3 กับ แบบที่ 2 และ แบบที่ 2 กับแบบที่ 1 คิดเป็น 1.01 เท่า เท่ากัน (ดูตาราง 23)

ตาราง 20 เปรียบเทียบจำนวนและร้อยละ ของผู้ที่รายงานการเจ็บป่วยที่ต้องเข้าพักรักษาตัวในสถานพยาบาล ในรอบ 12 เดือนที่ผ่านมา (คนไข้ใน) อัตราการเข้าพักรักษาตัว (ครั้ง/คน/ปี)จากการสัมภาษณ์ 3 แบบ ของIHPP

รายการ	วิธีการสัมภาษณ์					
	Full proxy		Real life		Self reporting	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
สมาชิกครัวเรือนทั้งสิ้น	525	100.00	525	100.00	525	100.00
สมาชิกที่เข้าพักรักษาตัวในโรงพยาบาลในรอบ 12 เดือนที่ผ่านมา	68	12.95	68	12.95	69	13.14
จำนวนครั้งที่เข้าพักรักษาตัวในโรงพยาบาล	103		104		105	
จำนวนครั้งที่เข้าพักรักษาเฉลี่ย ผู้ป่วยใน	1.51		1.53		1.52	
อัตราการเข้าพักรักษา เป็นผู้ป่วยใน (ครั้ง/คน/ปี)	0.196		0.198		0.200	

ประเภทของสถานพยาบาลที่เข้ารักษาพยาบาลครั้งสุดท้าย ในรอบ 12 เดือนที่ผ่านมา จำนวนวันนอนเฉลี่ย และค่ารักษาพยาบาลเฉลี่ย

จากการสัมภาษณ์ทั้ง 3 แบบ สรุปได้ว่าไม่มีความแตกต่างมากนักในประเภทของสถานพยาบาลที่ผู้ป่วยในเข้ารับการรักษายาบาลครั้งล่าสุดประมาณร้อยละ 40 ของผู้ป่วยใน เข้ารักษาในโรงพยาบาลชุมชนรองลงมาร้อยละ 23 เข้ารักษาในโรงพยาบาลทั่วไปร้อยละ 15 เข้ารักษาในโรงพยาบาลของรัฐที่อยู่จังหวัดอื่น (ตาราง 21)

ส่วนที่แตกต่างจากการสัมภาษณ์ 3 แบบ คือ จำนวนวันนอนเฉลี่ยลดลง และค่ารักษาพยาบาลเฉลี่ยเพิ่มขึ้นในการสัมภาษณ์แบบที่ 3 กล่าวคือ จำนวนวันนอนเฉลี่ยในการสัมภาษณ์แบบที่ 1 - 3 เป็น 5.38 วัน 5.44 วัน และ 5.06 วัน ตามลำดับ แต่ค่ารักษาพยาบาลเฉลี่ยเป็น 2,856 บาท 2,981 บาท และ 3,197 บาท ตามลำดับ

ตาราง 21 เปรียบเทียบจำนวนคนไข้ใน ในสถานพยาบาลประเภทต่าง ๆ จำนวนวันนอนเฉลี่ย และค่ารักษาพยาบาลเฉลี่ย ในการรักษาพยาบาลครั้งสุดท้าย จากการสัมภาษณ์ 3 แบบ ของ IHPP

วิธีการรักษาพยาบาล	วิธีการสัมภาษณ์					
	Full proxy		Real life		Self reporting	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
สมาชิกที่เข้าพักรักษาตัวในโรงพยาบาลในรอบ 12 เดือนที่ผ่านมา (ครั้งสุดท้าย)	68	100.00	68	100.00	69	100.00
โรงพยาบาลอำเภอ	29	42.65	28	41.18	29	42.03
โรงพยาบาลจังหวัด	16	23.53	16	23.53	16	23.19
โรงพยาบาลของรัฐที่อยู่จังหวัดอื่น	10	14.71	10	14.71	10	14.49
โรงพยาบาลเอกชนในจังหวัด	5	7.35	6	8.82	6	8.70
โรงพยาบาลเอกชนที่อยู่ในจังหวัดอื่น	4	5.88	4	5.88	4	5.80

วิธีการรักษาพยาบาล	วิธีการสัมภาษณ์					
	Full proxy		Real life		Self reporting	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
อื่น ๆ	4	5.88	4	5.88	4	5.80
จำนวนวันที่เข้าพักรักษาตัวในโรงพยาบาล	366		370		349	
จำนวนวันนอนเฉลี่ย	5.38		5.44		5.06	
ค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล	194,206		202,676		220,606	
ค่ารักษาพยาบาลเฉลี่ย	2,856		2,981		3,197	

ประเภทของสถานพยาบาลที่เข้ารับรักษาพยาบาลครั้งก่อนครั้งสุดท้าย ในรอบ 12 เดือนที่ผ่านมา จำนวนวันนอนเฉลี่ย และค่ารักษาพยาบาลเฉลี่ย

ในจำนวนผู้ป่วยในทั้งหมด มีประมาณร้อยละ 20 ที่เคยเข้าพักรักษาตัวเป็นคนไข้ในมากกว่า 1 ครั้ง ในรอบ 12 เดือนที่ผ่านมาส่วนใหญ่ (ประมาณร้อยละ 36) เข้าโรงพยาบาลชุมชน รองลงมาเข้าโรงพยาบาลทั่วไป และโรงพยาบาลของรัฐที่อยู่จังหวัดอื่น (ตาราง 22)

จากการสัมภาษณ์ 3 แบบ พบว่า จำนวนผู้ป่วยในที่ได้จากการสัมภาษณ์ทั้ง 3 แบบ ใกล้เคียงกันมาก แต่จำนวนวันนอนเฉลี่ย และค่ารักษาพยาบาลเฉลี่ยในแบบสัมภาษณ์ที่ 2 (Real life) ต่ำกว่าการสัมภาษณ์แบบที่ 1 และ 3 พอสมควร

ตาราง 22 เปรียบเทียบจำนวนคนไข้ใน ในสถานพยาบาลประเภทต่าง ๆ จำนวนวันนอนเฉลี่ย และค่ารักษาพยาบาลเฉลี่ย ในการรักษาพยาบาล ครั้งก่อนครั้งสุดท้าย จากการสัมภาษณ์ 3 แบบ ของ IHPP

วิธีการรักษาพยาบาล	วิธีการสัมภาษณ์					
	Full proxy		Real life		Self reporting	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
สมาชิกที่เข้าพักรักษาตัวในโรงพยาบาลในรอบ 12 เดือนที่ผ่านมา (ครั้งก่อนครั้งสุดท้าย)	14	100.00	13	100.00	13	100.00
โรงพยาบาลอำเภอ	5	35.71	5	38.46	5	38.46
โรงพยาบาลจังหวัด	4	28.57	4	30.77	4	30.77
โรงพยาบาลของรัฐที่อยู่จังหวัดอื่น	4	28.57	3	23.08	3	23.08
โรงพยาบาลเอกชนในจังหวัด	-	-	-	-	-	-
โรงพยาบาลเอกชนที่อยู่ในจังหวัดอื่น	-	-	-	-	-	-
อื่น ๆ	1	7.14	1	7.69	1	7.69
จำนวนวันที่เข้าพักรักษาตัวในโรงพยาบาล	95		80		88	
จำนวนวันนอนเฉลี่ย	6.79		6.15		6.77	
ค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลทั้งสิ้น (บาท)	1,910		680		1,880	
ค่ารักษาพยาบาลเฉลี่ย	136		52		145	

ตาราง 23 Adjusted factors สำหรับอัตราการป่วยเป็น คนไข้ใน (Rate of admission) และค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อรายในการรักษาพยาบาลที่เป็นคนไข้ใน

รายการ	การเข้าพักรักษาเป็น คนไข้ใน	
	ครั้งสุดท้าย	ครั้งก่อนครั้งสุดท้าย
อัตราการเข้าพักรักษา		
Factor 1 (Self reporting/Full proxy)	1.019	0.929
Factor 2 (Self reporting/Real life)	1.010	1.000
Factor 3 (Real life/Full proxy)	1.010	0.929
ระยะเวลาการเข้าพักรักษา		
Factor 1 (Self reporting/Full proxy)	0.954	0.926
Factor 2 (Self reporting/Real life)	0.943	1.100
Factor 3 (Real life/Full proxy)	1.011	0.842
ค่าใช้จ่ายเฉลี่ย/ครั้งในการรักษาพยาบาล		
Factor 1 (Self reporting/Full proxy)	1.119	1.066
Factor 2 (Self reporting/Real life)	1.072	2.788
Factor 3 (Real life/Full proxy)	1.043	0.382

3. เปรียบเทียบค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลของประชากรต่อปี

อีกแนวคิดหนึ่งในการเปรียบเทียบความแตกต่างของผลการสัมภาษณ์ของ สสช. และ IHPP คือ การพิจารณาค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลของประชากรต่อปี ดังนี้

ค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลของประชากรต่อปี = อัตราการป่วยต่อคนต่อปี x อัตราการเลือกใช้บริการ x ค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลต่อครั้ง x จำนวนประชากรของประเทศในปี 2545

3.1 เปรียบเทียบค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลของประชากรต่อปีระหว่างข้อมูลของ สสช. และ IHPP จากวิธีที่ 1

ในการคำนวณค่าใช้จ่าย คำนวณแยกตามเขตการปกครอง ทั้งกรณีผู้ป่วยนอกและผู้ป่วยใน รายละเอียดแสดงในตาราง 24-28

ตาราง 24 อัตราการเลือกใช้บริการ จำนวนครั้งที่ป่วย และค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล กรณีคนไข้ นอก ของประชากรต่อปี จำแนกตามเขตการปกครอง ของ สสช. และ IHPP

	กรณีคนไข้ นอก (ครั้ง)		อัตราการเลือกใช้บริการ		จำนวนป่วย (ล้านครั้ง)/ปี (Q)		บาท/ครั้ง (P)		ค่าใช้จ่าย ของประชากร/ปี (ล้านบาท)	
	สสช.	IHPP	สสช.	IHPP	สสช.	IHPP	สสช.	IHPP	สสช.	IHPP
ในเขตเทศบาล										
จำนวนประชากรทั้งสิ้น ในปี 2545 (ล้านคน)	20	20								
สมาชิกครัวเรือนทั้งสิ้น (คน)	1,895	1,760								

	กรณีไข้นอก (ครั้ง)		อัตราการ เลือกใช้ บริการ		จำนวนป่วย (ล้านครั้ง)/ปี (Q)		บาท/ครั้ง (P)		ค่าใช้จ่าย ของ ประชากร/ปี (ล้านบาท)	
	สสช.	IHPP	สสช.	IHPP	สสช.	IHPP	สสช.	IHPP	สสช.	IHPP
สมาชิกที่รายงานว่าป่วย (คน)	248	680								
จำนวนครั้งของการป่วย	280	888								
อัตราป่วย/คน/ปี (Q)	1.773	6.055								
ซื้อยามากินเอง	89	263	32%	27%	11.5	32.2	157	88	1,808	2,834
ใช้สมุนไพรหรือรักษาแผนโบราณ	1	29	0%	3%	0.1	3.6	160	79	21	281
ไปสถานีนานามัย	5	56	2%	6%	0.6	6.9	38	31	25	213
ไปโรงพยาบาลอำเภอ	40	128	15%	13%	5.2	15.7	52	47	269	737
ไปโรงพยาบาลจังหวัด	36	76	13%	8%	4.7	9.3	706	435	3,289	4,048
ไปโรงพยาบาลเอกชน	22	51	8%	5%	2.8	6.2	2,925	624	8,328	3,897
ไปคลินิกแพทย์	74	140	27%	14%	9.6	17.1	352	310	3,371	5,314
ไปคลินิกทันตแพทย์	7	5	3%	1%	0.9	0.6	2,533	264	2,295	162
นอนพัก		241	0%	24%	0.0	29.5			0	0
รวม	274	989	100%	100%	35.5	121.1	547	191	19,406	17,484
นอกเขตเทศบาล										
จำนวนประชากรทั้งสิ้น ในปี 2545 (ล้านคน)	42	42								
สมาชิกครัวเรือนทั้งสิ้น (คน)	1,023	953								
สมาชิกที่รายงานว่าป่วย (คน)	115	396								
จำนวนครั้งของการป่วย	155	537								
อัตราป่วย/คน/ปี (Q)	1.818	6.762								
ซื้อยามากินเอง	42	155	33%	21%	25.1	58.5	48	55	1,203	3,215
ใช้สมุนไพรหรือรักษาแผนโบราณ	2	22	2%	3%	1.2	8.3	90	153	107	1,270
ไปสถานีนานามัย	19	110	15%	15%	11.3	41.5	47	19	533	788
ไปโรงพยาบาลอำเภอ	25	71	20%	9%	14.9	26.8	68	34	1,014	910
ไปโรงพยาบาลจังหวัด	6	27	5%	4%	3.6	10.2	110	26	394	265
ไปโรงพยาบาลเอกชน	8	7	6%	1%	4.8	2.6	2,404	3,223	11,472	8,509
ไปคลินิกแพทย์	25	74	20%	10%	14.9	27.9	226	288	3,370	8,038
ไปคลินิกทันตแพทย์	1	2	1%	0%	0.6	0.8	0	90	0	68
นอนพัก		285	0%	38%	0.0	107.5			0	0
รวม	128	753	100%	100%	76.4	284.0	237	130	18,093	23,064

ตาราง 25 ค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล กรณีคนไข้นอก ของประชากรต่อปี ของ สสช. และ IHPP

	รวม		ในเขต		นอกเขต	
	สสช.	IHPP	สสช.	IHPP	สสช.	IHPP
การเลือกใช้บริการ						
ซื้อยามากินเอง	3,011	6,049	1,808	2,834	1,203	3,215
สมุนไพรรักษาหรือแพทย์แผนโบราณ	128	1,550	21	281	107	1,270
ไปสถานีนามัย	557	1,001	25	213	533	788
ไปโรงพยาบาลอำเภอ	1,283	1,647	269	737	1,014	910
ไปโรงพยาบาลจังหวัด	3,683	4,313	3,289	4,048	394	265
ไปโรงพยาบาลเอกชน	19,800	12,406	8,328	3,897	11,472	8,509
ไปคลินิกแพทย์	6,741	13,352	3,371	5,314	3,370	8,038
ไปคลินิกทันตแพทย์	2,295	230	2,295	162	0	68
รวม	37,499	40,548	19,406	17,484	18,093	23,064

ตาราง 26 อัตราการเลือกใช้บริการ จำนวนครั้งที่ป่วย และค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล กรณีคนไข้ใน ของประชากรต่อปี จำแนกตามเขตการปกครอง ของ สสช. และ IHPP

	กรณีไข้นอก (ครั้ง)		อัตราการเลือก ใช้บริการ		จำนวนป่วย (ล้านครั้ง)/ปี (Q)		บาท/ครั้ง (P)		ค่าใช้จ่าย ประชากร/ปี (ล้านบาท)	
	สสช.	IHPP	สสช.	IHPP	สสช.	IHPP	สสช.	IHPP	สสช.	IHPP
ในเขตเทศบาล										
จำนวนประชากรทั้งสิ้นในปี 2545 (ล้านคน)	20	20								
สมาชิกครัวเรือนทั้งสิ้น (คน)	1,895	1,760								
สมาชิกที่รายงานว่าป่วย (คน)	103	180								
จำนวนครั้งของการป่วย	135	242								
อัตราป่วย/คน/ปี (Q)	0.071	0.138								
ไปโรงพยาบาลอำเภอ	27	57	26%	32%	0.4	0.9	461	141	172	123
ไปโรงพยาบาลจังหวัด	43	76	42%	42%	0.6	1.2	1,105	2,020	655	2,354
ไปโรงพยาบาลของรัฐที่อยู่ใน จังหวัดอื่น	8	10	8%	6%	0.1	0.2	742	1,678	82	257
ไปโรงพยาบาลเอกชนในจังหวัด	22	31	21%	17%	0.3	0.5	12,728	3,428	3,860	1,629
ไปโรงพยาบาลเอกชนที่อยู่ใน จังหวัดอื่น	3	5	3%	3%	0.0	0.1	41,600	2,360	1,721	181

	กรณีไชนอก (ครั้ง)		อัตราการเลือก ใช้บริการ		จำนวนป่วย (ล้านครั้ง)/ปี (Q)		บาท/ครั้ง (P)		ค่าใช้จ่าย ประชากร/ปี (ล้านบาท)	
	สสช.	IHPP	สสช.	IHPP	สสช.	IHPP	สสช.	IHPP	สสช.	IHPP
อื่นๆ	0	1	0%	1%	0.0	0.0	-	-	-	-
รวม	103	180	100%	100%	1.4	2.8	4,152	1,634	6,489	4,545
นอกเขตเทศบาล										
จำนวนประชากรทั้งสิ้น ในปี 2545 (ล้านคน)	42	42								
สมาชิกครัวเรือนทั้งสิ้น (คน)	1,023	953								
สมาชิกที่รายงานว่าป่วย (คน)	51	103								
จำนวนครั้งของการป่วย	57	145								
อัตราป่วย/คน/ปี (Q)	0.056	0.152								
ไปโรงพยาบาลอำเภอ	28	51	55%	50%	1.3	3.2	257	333	332	1053
ไปโรงพยาบาลจังหวัด	14	35	27%	34%	0.6	2.2	939	1,300	606	2820
ไปโรงพยาบาลของรัฐที่อยู่ใน จังหวัดอื่น	3	6	6%	6%	0.1	0.4	5,010	2,347	693	873
ไปโรงพยาบาลเอกชนในจังหวัด	5	8	10%	8%	0.2	0.5	3,880	4,673	895	2317
ไปโรงพยาบาลเอกชนที่อยู่ใน จังหวัดอื่น	1	3	2%	3%	0.0	0.2	5,400	4,120	249	766
อื่นๆ	0	0	0%	0%	0.0	0.0	-	-	-	-
รวม	51	103	100%	100%	2.4	6.4	1,180	1,225	2,775	7,829

ตาราง 27 ค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล กรณีคนไข้ใน ของประชากรต่อปี ของ สสช. และ IHPP

	รวม		ในเขต		นอกเขต	
	สสช.	IHPP	สสช.	IHPP	สสช.	IHPP
การเลือกใช้บริการ						
ไปโรงพยาบาลอำเภอ	503	1,176	172	123	332	1053
ไปโรงพยาบาลจังหวัด	1,261	5,174	655	2,354	606	2820
ไปโรงพยาบาลของรัฐที่อยู่ในจังหวัดอื่น	775	1,130	82	257	693	873
ไปโรงพยาบาลเอกชนในจังหวัด	4,755	3,947	3,860	1,629	895	2317
ไปโรงพยาบาลเอกชนที่อยู่ในจังหวัดอื่น	1,970	947	1,721	181	249	766
อื่นๆ	0	0	-	-	-	-
รวม	9,264	12,374	6,489	4,545	2,775	7,829

ผลการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ คำนวณค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล ได้ทั้งสิ้น 46,764 ล้านบาท เป็นค่าใช้จ่ายของคนไข้นอก 37,499 ล้านบาท (ร้อยละ 80) ค่าใช้จ่ายของคนไข้ใน 9,264 ล้านบาท (ร้อยละ 20) ส่วนผลการสำรวจของ IHPP คำนวณค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล ได้ทั้งสิ้น 52,921 ล้านบาท เป็นค่าใช้จ่ายของคนไข้นอก 40,548 ล้านบาท (ร้อยละ 77) ค่าใช้จ่ายของคนไข้ใน 12,374 ล้านบาท (ร้อยละ 23) ค่าใช้จ่ายจากการสำรวจของ IHPP มากกว่า สสช. 1.13 เท่า หากพิจารณาแยกตามเขตการปกครอง พบว่า ในเขตเทศบาล IHPP รายงานต่ำกว่า สสช. ร้อยละ 15 ส่วนนอกเขตเทศบาล IHPP รายงานมากกว่า สสช. ร้อยละ 48 (ตาราง 28)

ตาราง 28 เปรียบเทียบค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล ของประชากรต่อปี ของ สสช. และ IHPP

ค่ารักษาพยาบาลของประชากร/ปี	รวม		ในเขต		นอกเขต		สัดส่วน IHPP/สสช.		
	สสช.	IHPP	สสช.	IHPP	สสช.	IHPP	รวม	ในเขต	นอกเขต
กรณีไข้นอก (ล้านบาท)	37,499	40,548	19,406	17,484	18,093	23,064	1.08	0.90	1.27
กรณีไข้ใน (ล้านบาท)	9,264	12,374	6,489	4,545	2,775	7,829	1.34	0.70	2.82
รวม	46,764	52,921	25,895	22,029	20,868	30,892	1.13	0.85	1.48
สัดส่วน									
กรณีไข้นอก	0.80	0.77	0.75	0.79	0.87	0.75			
กรณีไข้ใน	0.20	0.23	0.25	0.21	0.13	0.25			

3.2 เปรียบเทียบค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลของประชากรต่อปีระหว่างข้อมูลของ IHPP ทั้งสามรูปแบบ จากวิธีที่ 2

คำนวณค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลผู้ป่วยนอกและผู้ป่วยในที่ได้จากทั้งสามรูปแบบของการสำรวจโดย IHPP คือ Full proxy, Real life situation และ Self reporting respondent พบว่า ค่าใช้จ่ายกรณีผู้ป่วยนอกและกรณีผู้ป่วยใน ที่ได้จากแบบ Self reporting respondent มีค่าสูงที่สุด รองลงมาเป็นแบบ Real life และ แบบ Full proxy ให้ค่าต่ำที่สุด (ตารางที่ 29)

ตาราง 29 เปรียบเทียบค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล ของตัวอย่างทั้งสามแบบจากการสำรวจของ IHPP

ค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล	กรณีผู้ป่วยนอก (บาท)	กรณีผู้ป่วยใน (บาท)	รวมกรณีผู้ป่วยนอก และผู้ป่วยใน (บาท)
Full proxy	348,509	246,341	594,850
Real life	345,920	261,099	607,019
Self reporting	369,812	284,891	654,703
Adjusted factor	กรณีผู้ป่วยนอก	กรณีผู้ป่วยใน	รวมกรณีผู้ป่วยนอก และผู้ป่วยใน
Factor 1: Self reporting / full proxy	1.061	1.156	1.101
Factor 2: Self reporting / Real life	1.069	1.091	1.079
Factor 3: Real life / Full Proxy	0.993	1.060	1.020

อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

1. การสำรวจซ้ำครัวเรือนตัวอย่าง โครงการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน พ.ศ. 2545

ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ (สสช.) โดย IHPP เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีที่ 1 เพื่อเทียบผลกับการสำรวจของ สสช. โดย IHPP ทำการสำรวจซ้ำ 1,335 ครัวเรือน ใน 24 จังหวัด ระหว่าง มีนาคม - พฤษภาคม 2545 การพยายามที่จะสอบถามข้อมูลจากผู้ที่มีอายุระหว่าง 15 - 60 ปี โดยตรง ทำให้ต้องไปสัมภาษณ์ครัวเรือนตัวอย่างเป็นครั้งที่ 2 ร้อยละ 21 ไปสัมภาษณ์ครั้งที่ 3 ร้อยละ 16.9 สามารถสัมภาษณ์ข้อมูลจากเจ้าตัวได้โดยตรงคิดเป็นร้อยละ 75 ของสมาชิกทั้งหมดในช่วงอายุ ดังกล่าว

เมื่อทำการสอบเทียบครัวเรือนตัวอย่าง กับครัวเรือนตัวอย่างที่สำรวจโดย สสช. พบว่า 1,028 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 77 สอบเทียบได้ว่าเป็นครัวเรือนเดียวกัน

เมื่อสอบเทียบสมาชิกในครัวเรือน พบว่า ร้อยละ 88 ของสมาชิกทั้งสิ้นที่ IHPP แฉงนับได้ สามารถสอบเทียบได้ว่าเป็นสมาชิกคนเดียวกับที่ สสช. แฉงนับ

2. ผลการสำรวจซ้ำ ในวิธีที่ 1 พบว่า มีความแตกต่างกันค่อนข้างมาก ในการรายงานการป่วยในเดือนที่แล้ว (คนไข้ นอก) ระหว่างการสำรวจ 2 ครั้ง ที่ห่างกัน ประมาณ 2 สัปดาห์ แต่ใช้คาบเวลาการอ้างอิงเช่นเดียวกัน (เดือนที่แล้ว)

สสช. รายงานว่า สมาชิกครัวเรือน ร้อยละ 12.44 มีอาการป่วยหรือรู้สึกไม่สบายในเดือนที่แล้ว จำนวนครั้งที่ป่วยโดยเฉลี่ย 1.20 ครั้ง/คนที่รายงานว่ายป่วย คิดอัตราป่วยได้ 1.789 ครั้ง/คน/ปี ค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลเฉลี่ยต่อครั้ง 448 บาท ในขณะที่ข้อมูลของ IHPP สมาชิกครัวเรือน ร้อยละ 39.66 (คิดเป็น 2.96 เท่า ของสสช.) รายงานว่ายป่วยในเดือนที่แล้ว โดยป่วยเฉลี่ย 1.32 ครั้ง/คนที่ป่วย คิดอัตราป่วยได้ 6.303 ครั้ง/คน/ปี (คิดเป็น 3.52 เท่า ของสสช.) ค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลเฉลี่ยต่อครั้ง 168 บาท คิดเป็นร้อยละ 37 ของ สสช. ครัวเรือนนอกเขตเทศบาลรายงาน ความแตกต่างของอัตราการป่วย และค่ารักษาพยาบาล สูงกว่าที่ครัวเรือนในเขตเทศบาลรายงาน

ความแตกต่างในส่วนนี้ อาจมาจากความเข้าใจในคำนิยามของการเจ็บป่วยหรือรู้สึกไม่สบายของทีมสัมภาษณ์ 2 ชุด (ของ สสช. และ IHPP) แตกต่างกัน เนื่องจากได้รับการอบรมจากทีมผู้อบรมคนละทีมกัน ซึ่งเป็นไปได้ว่า สสช. ไม่ได้นับรวมจำนวนผู้ป่วยบางส่วนที่มีอาการป่วยเล็กน้อยและรักษาโดยกินยาที่เคยซื้อไว้แต่ยังมีเหลืออยู่ ซึ่งในกรณีนี้การบันทึกค่าใช้จ่ายในการซื้อยามักจะบันทึก “ 0 “ นอกจากนั้น ยังอาจเป็นความคลาดเคลื่อนจากการที่ไม่ได้รับข้อมูลจากการสัมภาษณ์เจ้าตัวโดยตรง

3. สำหรับการรายงานการป่วยที่เป็นคนไข้ใน มีคาบเวลาอ้างอิงตรงกับ สสช. คือ ในระหว่าง 12 เดือนที่ผ่านมา สสช. รายงานว่า มีผู้ป่วยคนไข้ในร้อยละ 5.28 อัตราป่วย 0.066 ครั้ง/คน/ปี แต่ผลการสำรวจซ้ำของ IHPP พบว่า มีผู้ป่วยคนไข้ในสูงถึงร้อยละ 10.43 (คิดเป็น 1.98 เท่า ของสสช.) มีอัตราป่วย 0.143 ครั้ง/คน/ปี สูงกว่า ผลการสำรวจของ สสช. 2.17 เท่า การรายงานจำนวนวันนอนเฉลี่ยใกล้เคียงกันคือ 5 - 6 วัน ในการรักษาครั้งสุดท้าย และ 4 วัน ในการรักษาครั้งก่อนครั้งสุดท้าย แต่ค่ารักษาพยาบาลเฉลี่ย จากการสำรวจซ้ำพบว่า ต่ำกว่าการสำรวจของสสช. กล่าวคือ ครั้งสุดท้ายคิดเป็นร้อยละ 49 ของ สสช. และครั้งก่อนครั้งสุดท้าย คิดเป็นร้อยละ 85 ของ สสช. ความแตกต่างของการรายงานอัตราการป่วย พบมากกว่าในการสัมภาษณ์ครัวเรือนนอกเขตเทศบาล

ผลที่แตกต่างกันมากนี้ น่าจะมาจากความจำของผู้ตอบสัมภาษณ์ การให้เวลาในการซักถามของผู้สัมภาษณ์และความยาว ตลอดจนจำนวนคำถามในแบบสอบถาม ซึ่งมีผลให้ความพึงพอใจ และความละเอียดในการถามคำถาม ลดน้อยลงได้

นอกจากนั้น หากพิจารณาค่าใช้จ่ายในการเข้าพักรักษาตัวในสถานพยาบาล ซึ่งผลการสำรวจพบว่า ต่ำกว่าของ สสช. อาจเป็นไปได้ว่า มีครัวเรือนบางส่วนที่เข้ารับการรักษายาบาลโดยไม่ต้องเสียค่ารักษายาบาลเอง เนื่องจากได้รับสวัสดิการจากแหล่งใดแหล่งหนึ่ง และไม่ได้ถูกบันทึกในการสำรวจของ สสช.

4. ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้ศึกษาความแตกต่างของการรายงานการเจ็บป่วย กรณีเป็นคนไข้นอก และคนไข้ใน ของครัวเรือนกลุ่มต่าง ๆ ในการสัมภาษณ์ของ สสช. และ IHPP โดยจำแนกครัวเรือนตามลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคม รายได้ของครัวเรือน และระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน ผลการศึกษา พบว่าไม่มีความแตกต่างในการรายงานอัตราการเจ็บป่วยมากนักในระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ของครัวเรือน ทั้งกรณีคนไข้นอกและคนไข้ใน แต่มีความแตกต่างระหว่างการสำรวจ 2 ครั้ง กล่าวคือ IHPP สำรวจได้อัตราการป่วยคนไข้นอกสูงกว่าของ สสช. ประมาณ 3 – 4 เท่า ส่วนกรณีคนไข้ในสูงกว่าประมาณ 2 เท่า ครัวเรือนกลุ่มที่มีรายได้ระดับกลางขึ้นไปและหัวหน้าครัวเรือนมีการศึกษาในระดับสูงมีความแตกต่างของการรายงานอัตราการเจ็บป่วยระหว่างการสำรวจทั้งสองต่ำกว่าครัวเรือนกลุ่มอื่น

5. เมื่อทำการทดสอบค่าความแตกต่างทางสถิติ พบว่า ค่าเฉลี่ยของจำนวนครั้งที่ป่วยทั้งกรณีผู้ป่วยนอกและผู้ป่วยในของข้อมูล 2 ชุด มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ค่ารักษายาบาลทั้งกรณีผู้ป่วยนอกและผู้ป่วยในไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

6. การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยวิธีที่ 2 เพื่อทดสอบผลการสัมภาษณ์ 3 แบบ คือ

6.1 Full proxy respondent

6.2 Real life situation

6.3 Self reporting respondent

IHPP ทำการสำรวจครัวเรือนตัวอย่าง โครงการ สสช. 2545 จำนวน 240 ครัวเรือน ใน 5 จังหวัด คือ สมุทรปราการ ลำปาง อุทัยธานี ประจวบคีรีขันธ์ และศรีสะเกษ ระหว่างเดือนสิงหาคม - กรกฎาคม 2545 ผลการสัมภาษณ์ร้อยละ 64.8 สามารถสัมภาษณ์ข้อมูลได้ในวันแรกที่ไปสัมภาษณ์ ที่เหลือต้องไปสัมภาษณ์อีก 1-2 ครั้ง สามารถสัมภาษณ์จากเจ้าตัวโดยตรงร้อยละ 95.6

ครัวเรือนที่สัมภาษณ์ได้ สอบเทียบกับครัวเรือนตัวอย่างของ สสช. ได้ 174 ครัวเรือน คิดเป็น 72.5 มีสมาชิกในครัวเรือนทั้งสิ้น 525 คน

7. ผลการสัมภาษณ์ทั้ง 3 แบบ พบว่า ในกรณีคนไข้นอก การรายงานการเจ็บป่วยของสมาชิกครัวเรือน อัตราการป่วย และแบบแผนการเลือกใช้บริการในการรักษายาบาลตลอดจนค่าใช้จ่าย ไม่แตกต่างกันมากนัก ในการสัมภาษณ์ แบบที่ 1 และ 2 แต่การสัมภาษณ์แบบที่ 3 แสดงอัตราการป่วย สูงกว่าการสัมภาษณ์ 2 แบบที่กล่าวมาแล้ว ประมาณร้อยละ 9 และ 8 ตามลำดับ แต่ค่ารักษายาบาลเฉลี่ยต่อครั้งลดลงเล็กน้อย เป็นข้อมูลที่เชื่อถือได้มากที่สุด

ในกรณีคนไข้ใน การรายงานอัตราการป่วยที่เป็นคนไข้ใน ตลอดจนแบบแผนการเลือกใช้สถานพยาบาลไม่แตกต่างกันมากนักในการสัมภาษณ์ทั้ง 3 แบบ แตกต่างกันเฉพาะส่วนของจำนวนวันนอนเฉลี่ย และค่ารักษายาบาล ซึ่งการสัมภาษณ์จากเจ้าตัวโดยตรงได้จำนวนวันนอนเฉลี่ยลดลง แต่ค่ารักษายาบาลสูงขึ้น

8. ในการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลของประชากรทั้งสิ้นต่อปี ระหว่างผลการสัมภาษณ์ของ สสช. และ IHPP โดยใช้วิธี PQ Approach พบว่า ผลการสำรวจของ สสช. คำนวณได้ค่าใช้จ่ายทั้งสิ้น 46,764 ล้านบาท ในขณะที่ผลการสำรวจของ IHPP คำนวณได้ค่าใช้จ่ายทั้งสิ้น 52,921 ล้านบาท คิดเป็น 1.13 เท่า ของ สสช.

9. ข้อเสนอแนะ

9.1 จากการศึกษาค้างนี้ พบว่า มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญระหว่างข้อมูล 2 ชุด ในการรายงานอัตราการป่วยทั้งกรณีผู้ป่วยนอกและผู้ป่วยใน แต่เนื่องจากขนาดตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษานี้ มีขนาดเล็กไม่เป็นตัวแทนในระดับประเทศ ค่า Correcting factor ที่คำนวณได้อาจยังมีความคลาดเคลื่อน จึงขอเสนอให้สำนักงานสถิติแห่งชาติ ได้ทำการสำรวจภายหลังการแจ้งนับโครงการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ที่มีขนาดตัวอย่างเพียงพอเป็นตัวแทนระดับประเทศ บ้างเป็นระยะๆ ตามที่เห็นสมควร ในกรณียังไม่มีการศึกษาที่มีขนาดตัวอย่างที่เป็นตัวแทนในระดับประเทศ อาจนำผลที่ได้จากการศึกษาค้างนี้ไปปรับค่ารักษาพยาบาลในส่วนของครัวเรือนที่จ่ายเอง (Out-of-pocket) โดยสามารถกำหนดเป็นช่วงของค่าต่ำสุดและค่าสูงสุด (Range)

9.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการจัดเก็บข้อมูลในโอกาสต่อไปของ สสช. จากการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบความแตกต่างของการรายงานอัตราการป่วย ของสมาชิกของครัวเรือนระหว่างการสำรวจของ สสช. และ IHPP พบความแตกต่างค่อนข้างสูงในครัวเรือนกลุ่มที่หัวหน้าครัวเรือนมีการศึกษาระดับต้น จึงควรให้ความสำคัญ และระมัดระวังเป็นพิเศษในการสอบถามครัวเรือนกลุ่มนี้ และหากต้องการให้ได้ข้อมูลส่วนบุคคลที่ถูกต้องมากที่สุด ควรสัมภาษณ์จากเจ้าตัวโดยตรง เนื่องจากการศึกษาค้างนี้ พบว่า ในการไปสัมภาษณ์จากเจ้าตัวโดยตรงจะได้ข้อมูลค่ารักษาพยาบาลแตกต่างจากการสัมภาษณ์จากสมาชิกคนใดคนหนึ่ง และการไปสัมภาษณ์ครั้งแรก มีโอกาสพบสมาชิกในครัวเรือนประมาณ ร้อยละ 64 (การสำรวจวิธีที่ 2)

เอกสารอ้างอิง

1. สติกร พงศ์พานิช และคณะ. 2544. "บัญชีรายจ่ายสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2539 และ 2541" สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข.
2. สำนักงานสถิติแห่งชาติ 2545. "รายงานผลโครงการสำรวจข้อมูลของครัวเรือนด้านสุขภาพ พ.ศ. 2545"
3. [http:// www.dola.go.th](http://www.dola.go.th) ข้อมูล :กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ค้นเมื่อ 14 มีนาคม 2546